

Jaana Jantunen
Satu Mörönen

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyö, 210 op
Sosionomi (AMK), diakoniatyö, 210 op
Opinnäytetyö, 2023

ALAKOULUIKÄISTEN LASTEN PERHEIDEN KOKEMUKSIA OSALLISUUDESTA LOHJAN SEURAKUNNASSA

TIIVISTELMÄ

Jaana Jantunen, Satu Mörönen

Alakouluikäisten lasten perheiden kokemuksia osallisuudesta Lohjan seurakunnassa

Sivut 40 ja liitteet 3

Aika (kevät, 2023)

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyö, 210 op

Sosionomi (AMK), diakoniatyö, 210 op

Tutkimuksen tarkoitus oli selvittää alakouluikäisten lasten perheiden kokemuksia osallisuudesta Lohjan seurakunnassa, sekä tuoda näkyväksi kehittämistarvetta ja kehittämiskohteita. Tämän lisäksi tavoitteena oli antaa suuntaviivoja ajatellen tulevaisuuden alakouluikäisten lasten perheiden parissa tehtävää perheyöhön. Tarkoitus oli tuoda näkyväksi perheiden kokemukset vaikutusmahdollisuuksista seurakunnassa.

Aineiston keräämisessä käytettiin kvalitatiivista menetelmää, jossa oli kvantitatiivisia vivahteita. Käytössä oli avoimia sekä Likertin asteikon kysymyksiä. Webropol toimi työkaluna ja kysely jaettiin avoimen linkin kautta kohderyhmälle. Vastauksia tutkimukseen tuli 16 kappaletta. Vastausten määrä oli suppea ja tutkimuksen tulokset ovat siksi suuntaa antavia.

Tutkimuksemme tuloksena ilmeni, että vastaajat toivoisivat seurakuntaan enemmän vaikuttamisen mahdollisuuksia sekä ryhmätoimintaa alakouluikäisten lasten perheille. Vastauksista nousi myös esille Lohjan seurakunnassa koettu positiivinen yhteisöllisyys ja avoin kanssakäyminen nykyisissä ryhmätilanteissa.

Johtopäätöksenä seurakunnan tulisi lisätä alakouluikäisten lasten perheille vaikutusmahdollisuuksia sekä osallisuuden mahdollistavaa toimintaa alakouluikäisten lastenperheille. Tämän lisäksi Lohjan seurakunnan toiminnasta tuli esiin monia positiivisia asioita ja yhteisö koettiin turvalliseksi. Tämä on hyvä pohja kehittää työtä alakouluikäisten lasten perheiden parissa.

Asiasanat: Perhelähtöisyys, Osallisuus, Seurakunta

ABSTRACT

Jaana Jantunen, Satu Mörönen

Involvement of families with children of primary school-age in Lohja parish

40 pages, 3 appendices

Spring, 2023

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Social Services

Diaconal Work, Church Youth Work

Bachelor of Social Services

The aim of this thesis was to find out the experience of families of primary school-age children in the Lohja congregation. As well as, to make visible the need for development and improvement targets and to give guidelines for future family work. The purpose was to make visible family experiences of influence in the congregation.

The study used qualitative research method to collect material but had also the nature of quantitative research. Open and Liker scale questions was used. Webropol served as a tool and the survey were distributed to the target group via the open link. Sixteen participants answered the survey. The answer was limited, and the answers were indicative.

The results were the need for the church to develop opportunities for influencing and various group activities. Positive sense of community and open interaction in modern group situations emerged.

In conclusion, in the church activities as a member of the congregation they had no influence. The participation of families of primary school -age children in the church was non-existent. However, many positive things came up from the church's actions and the community was considered safe.

Keywords: Family-oriented approach, Participation, Parish

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 PERHELÄHTÖISESSÄ SEURAKUNNASSA PERHE ON KESKIÖSSÄ.....	5
2.1. Perheen määritelmä ja asiantuntijuuden rooli	5
2.2 Seurakunta osana valtakunnallista lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa.....	6
2.3 Perhelähtöisyys Suomen evankelis-luterilaisen kirkon työtä ohjaava tekijä	8
3 PERHEIDEN OSALLISUUS SEURAKUNNASSA.....	11
3.1. Osallisuuden merkitys olemassaoloon yksilötasolta valtakunnan tasolle saakka.....	11
3.2 Erilaisia määritelmiä osallisuudesta	12
3.3 Suomen evankelis-luterilainen kirkko osallisuuden yhteisönä.....	13
3.4 Osallisuus esillä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon työtä ohjaavissa asiakirjoissa	14
4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET.....	17
5 TAUSTA JA TYÖELÄMÄKUMPPANI	18
6 AINEISTON KERUU, AINEISTO JA SEN ANALYYSI	19
7 TULOKSET	23
7.2 Seurakunnan saavutettavuus ja näkyvyys sosiaalisessa mediassa....	24
7.3. Alakouluikäisten lasten perheiden kokemuksia ja toiveita Lohjan seurakunnan toiminnasta	26
8 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYTEEN JA LUOTETTAVUUTEEN LIITTYVÄT KYSYMYKSET.....	29
9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	31
LÄHTEET.....	35
LIITE 1. Saatekirje kyselyyn.....	41

LIITE 2. Kysymykset Webropolissa.....	42
LIITE 3. Alakouluikäisten lasten perheiden osallisuus Lohjan seurakunnassa kyselyn loppuraportti (Lähetetty 12/2022 Lohjan seurakunnalle)	52
LÄHTEET.....	63

1 JOHDANTO

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tämän hetken strategiassa (Suomen evankelis-luterilainen kirkko [Suomen ev.lut. kirkko], 2020) esitetään, että ovien tulisi olla avoinna kirkkoon sekä kirkon tulisi antaa ihmiselle mahdollisuuden kasvuun seurakunnassa. Kirkon tulisi olla yhteisö, jossa osallisuus toteutuu ja sitä tulee edistää aktiivisesti. Kaikkien tulisi saada kokea olevansa tervetulleita seurakunnan toimintaan ja olla osallisena siinä. Seurakuntien elämän ja toiminnan tulisi rakentua yhä enemmän yhteisöllisyydelle ja yhdessä toteuttamiselle. Uskonnolliset perinteet siirtyvät yhä vähemmän sukupolvelta toiselle, jolloin kirkosta voi tulla sen myötä etäinen instituutio. (Suomen ev.lut. kirkko, 2020 s. 6—8, s. 20—21.) Kirkon jäsenmäärä vähenee vuosi vuodelta (Suomen ev.lut. kirkko, 2023b). Syitä jäsenmäärän vähenemiselle on varmasti useita, kuten yksittäiset mediatapahtumat ja eroamisen helpottuminen. Äystön ym. (2022) mukaan eroamisen taustalla vaikuttavat talouteen ja hyötyyn liittyvät asiat sekä uskon puuttuminen ja arvokysymykset. (Äystö ym., 2022, s. 129, s. 138.) Jos kirkolla ei siis ole ihmiselle henkilökohtaista merkitystä tai hyötyä, kirkosta etäännyttään ja lopulta kirkon jäsenyys menettää merkityksensä.

Osallisuuden kokemukset vahvistavat halua olla ja vaikuttaa kirkon ja yhteisön jäsenenä. Tästä syystä valitsimme opinnäytetyön aiheeksi alakouluikäisten lasten perheiden osallisuuden. Kohderyhmäksi valikoitui alakouluikäisten lasten perheet, koska työelämäkokemusten ja seurakunnan työntekijöiden puhetta kuunnellussa huomasimme tämän ikäryhmän perheiden jäävän puheissa taka-alalle. Seurakunnissa tehdään paljon hyvää työtä perheiden parissa, mutta usein lapsiperheille tarkoitettu toiminta kohdistuu varhaiskasvatusikäisten perheisiin tai diakoniatyön kautta saatavaan tukeen. Seurakunnissa vaikuttaa olevan tarjolla alakouluikäisten lasten perheille kovin vähän mahdollisuuksia kokoontua viikoittain tai edes kuukausittain yhteen koko perheen voimin ja kasvaa kirkon yhteydessä nimenomaan perheenä.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli kerätä tietoa alakouluikäisten lasten perheiden osallisuuden kokemuksista Lohjan seurakunnassa, joka oli yhteistyökumppanimme tätä tutkimusta tehdessä, sekä siitä miten toimintaa voisi kehittää osallisuutta lisääväksi. Halusimme tämän tutkimuksemme kautta nostaa esille alakouluikäisten lasten perheiden osallisuuden kokemuksia Lohjan seurakunnassa. Opinnäytetyömme on työelämän tarpeesta nouseva tutkimuspainotteinen työ. Tutkimuksemme taustalla vaikuttivat perhelähtöisyyden ja osallisuuden käsitteet, koska niillä on suuri merkitys perheiden kokonaisvaltaisessa hyvinvoinnissa

2 PERHELÄHTÖISESSÄ SEURAKUNNASSA PERHE ON KESKIÖSSÄ

2.1. Perheen määritelmä ja asiantuntijuuden rooli

Perhelähtöisyys on opinnäytetyömme yksi keskeinen käsite. Tilastokeskuksen (Tilastokeskus, i.a.-c) mukaan perheelle on useampi määritelmä. Lapsiperheen määritelmän mukaan perhe on yhdessä asuvat henkilöt, joilla on alle 18-vuotiaita lapsia. Alaikäinen lapsi on ainoa yhdistävä tekijä, muuten perheen määritelmät ovat moninaiset. Se ei määrity siitä, ovatko aikuiset avo- tai avioliitossa, rekisteröidyssä tai rekisteröimättömässä parisuhteessa, yksinhuoltaja lapsineen tai lapsettomia. Perhetyyppejä on näin ollen useita ja niissä tulee ilmi perheiden monimuotoisuus, lapsiperheet sekä muut perhemuodot. (Tilastokeskus, i.a.-c.)

Perhelähtöisyydessä keskiössä ovat perheet ja heidän asiantuntijuutensa. Perhe itse määrittelee itsensä ja tarpeensa. Perheen oma osallistuminen ja toimijuus näyttäytyy eri tavoin eri tilanteissa. Se muotoutuu voimavarojen ja tarpeiden mukaisesti. (Häkkinen & Valtonen, 2021, s. 195.) Perhelähtöinen työskentely on kokonaisvaltaista huomioonottamista, keskiössä ei ole ainoastaan lapsi tai nuori vaan hänen koko perheensä. Perhelähtöinen työskentely auttaa hahmottamaan kokonaiskuvaa ja esimerkiksi olemassa olevien haasteiden syitä ja seurauksia.

Perhelähtöinen työskentely vahvistaa lasten ja vanhempien asiantuntijuutta omasta elämästään. (Talka ym., 2013, s. 3—6.)

Perhelähtöisyyttä voidaan tarkastella asiakaslähtöisyyden näkökulmasta. Laitila ym. (2020) ovat tutkineet asiakaslähtöisyyttä lapsi- ja perhepalveluiden moniammatillisessa verkostoyhteistyössä. Tutkimus osoittaa, että asiakaslähtöisyyttä pidetään tärkeänä, mutta käytännössä se ei aina toteudu. Tutkimus keskittyi moniammatilliseen verkostotyöhön, mutta tulokset ovat yleispäteviä muille ammattikunnille ja muihin ympäristöihin. Asiakaslähtöisyyden keskiössä ovat aktiivinen toimijuus sekä tasa-arvoiset vaikutusmahdollisuudet päätöksentekoon prosessin eri vaiheissa. Tutkimuksen perusteella asiakaslähtöisyyden toteutumisessa tärkeäksi osa-alueeksi nousi ammattilaisen yhteistyöosaaminen. Laitila ym. (2020) toteaa tutkimuksessaan, että todellisuudessa vanhemmilla ei edelleenkään ole tarpeeksi vaikutusmahdollisuuksia, jotta asiakaslähtöisyys toteutuisi toivotulla tavalla. Perhelähtöisen työn ja organisaation kehittämisessä sekä toteutuksessa koko prosessin tulisi olla lähtökohtaisesti asiakaslähtöistä. (Laitila ym., 2020, s. 6, s. 10–12, s. 14.)

Norjalaisessa tutkimuksessa on todettu, että perheen kanssa yhteistyössä työskentely auttaa saamaan positiivisempia lopputuloksia, kuin silloin, kun vallan käyttö ohittaisi vanhemmat. Esiin on myös tuotu vanhempien liiallinen huomiointi, joka sivuttaa lapsen tarpeen. Koko perheen kanssa työskentely lisää positiivista lopputulosta työskentelyssä. Kunnioitus, havainnointi ja osallisuus ja vaikuttamisen mahdollisuudet ovat arvoja, joista ei voi tinkiä sosiaalityötä tehdessä. (Kojan, 2011, s. 449–452.)

2.2 Seurakunta osana valtakunnallista lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa

Suomen evankelis-luterilainen kirkko tekee arvokasta työtä lasten, nuorten ja perheiden parissa. Seurakuntien toiminta on linjattu Sosiaali- ja terveysministeriön toimesta matalan kynnyksen palveluiksi ja toiminnaksi. Sen vuoksi seurakunnat

kutsuttiin alusta asti mukaan yhteistyöhön ja osallisiksi perhekeskuksen toimintaan. Seurakunnille perhekeskukset tarjoavat monialaisen yhteistyöverkoston, jossa keskiössä on tehdä työtä yhdessä perheiden parhaaksi. Kirkolle on tärkeää puolustaa lasten oikeuksia hyvään elämään, korostaa ihmisen arvokkuutta sekä olla heikompien puolella. Näitä arvoja kirkko haluaa tuoda Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman [LAPE]-yhteistyöverkoston. (Heinonen & Sotamaa, 2018, s. 74.)

Valtakunnallisesti, kuntatasolla sekä seurakunnissa on vuosien aikana kehitetty perhelähtöisyyttä erilaisien hankkeiden ja kehittämistoimien muodossa. Valtakunnallisesti lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (Terveysten ja hyvinvoinninlaitos [THL], 2021-a) toimeenpantiin vuonna 2016 ja se on saanut jatkokauden vuoteen 2023 saakka (THL, 2021-a; THL, 2023). LAPE oli Sosiaali- ja terveysministeriön kärkihanke. Kehittämistyön tarkoitus oli parantaa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia ja vähentää eriarvoisuutta. Hankkeen painopisteenä oli päätöksenteon vahvistaminen ja uudistaa lasten, nuorten ja perheiden palveluiden oikeuksiin ja tietoon perustuvaa toimintakulttuuria hallintorajoja ylittäen. Yhtenä osa-alueena kehitystyössä huomioitiin ammattilaisten osaamisen kehittäminen ja vahvistaminen. (Sosiaali- ja terveysministeriö [STM], 2017.)

LAPE muutosohjelmassa on kehitetty monipuolisesti lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia tukevia malleja. Yksi tällainen on kaikille lapsiperheille suunnattu perhekeskustoimintamalli, jonka käytännön toteutuksena perustettiin ja perustetaan perhekeskuksia eri puolille Suomea. Niiden tarkoituksena on koota eri toimijoita yhteistyöverkoston, jotta lapset, nuoret ja perheet saisivat tarvittavan tuen mahdollisimman varhain ja kohdennetusti. Perhekeskukset ovat malan kynnyksen yksiköjä, josta löytyvät perheiden tarvitsemat palvelut. Niitä kehitetään yhdessä sovittujen linjausten ja säädösten mukaan. Perhekeskusten tarkoitus on helpottaa haasteiden keskellä avun saantia, vahvistaa lasten, nuorten ja perheiden voimavaroja ja osallisuutta sekä selkeyttää ammattilaisten työskentelyä. (THL, 2021-a; STM.fi, 2017.)

2.3 Perhelähtöisyys Suomen evankelis-luterilaisen kirkon työtä ohjaava tekijä

Yhteiskunta huomioi perheiden monimuotoisuuden yhä laajemmin. Suomen evankelis-luterilainen kirkko huomioi suunnitelmissaan muuttuvan yhteiskunnan ja sen tuomat kehitystarpeet (Suomen ev.lut. kirkko, i.a.-a). Kirkkohallituksen teettämät materiaalit kannustavat seurakuntia kehittämään toimintaansa ja olemassaoloon niin, että osallisuus ja yhteisöllisyys lisääntyisivät. Siunauksen signaalit, Kirkon tulevaisuusselonteossa (Suomen ev.lut. kirkko, 2022) käsitellään perheiden monimuotoisuutta. Kirkon perhekäsitys on laajentunut ydinperhemallista toisistaan välittävien ihmisten perheyhteisöksi, jossa heidän rakastava yhteys koetaan tärkeänä ja sitä ei rajoita esimerkiksi sukulaissuhteet. Kirkon tulisi puolustaa jokaisen ihmisarvoa, edistää ja puolustaa yhdenvertaisuutta sekä kunnioittaa ja arvostaa erilaisuutta. (Suomen ev.lut. kirkko, 2022, s. 36.)

Perhelähtöisen seurakunnan suuntaviivat (Suomen ev.lut. kirkko, i.a.-a) esittelee perhelähtöisen seurakunnan perustaa ja sanoittaa, mitä eri osa-alueet sisältävät. Perhe nähdään voimavarana, jonka rinnalla seurakunta elää ja kohtaa perheet erilaisissa elämänvaiheissa ja yksilöllisissä toimintaympäristöissä. Perhelähtöisessä seurakunnassa ennaltaehkäisevä perhetyö nähdään kuuluvaksi kirkon kaikille työntekijöille. Osalla kirkon työntekijöistä on koulutus toimia laaja-alaisessa perhetyössä. (Suomen ev.lut. kirkko, i.a.-a.) Opinnäytetyömme tutkimustyö kohdistui alakouluikäisten lasten perheisiin. Perhetyön tulisi olla vahvasti läsnä myös tässä elämänkaaren vaiheessa (Häkkinen & Valtonen, 2021, s. 197).

Usein seurakunnissa nuorisotyönohjaajat vastaavat pääosin alakouluikäisten lasten ja heidän perheidensä parissa tehtävästä työstä (Suomen ev.lut. kirkko, i.a.-b). Alakouluikäisille ja erityisesti yli kymmenenvuotiaille lapsille tärkeää on perheen kanssa vietetty aika (Suomen ev.lut. kirkko, 2012, s. 47). Lapsien halu viettää aikaa perheen kanssa antaa mahdollisuuksia kehittää työtä yhdessä koko perheen kanssa, sekä luoda erilaisia toimintamuotoja perheiden yhteiseen ajanviettoon.

Suomen ev.lut. kirkko on merkittävä toimija suomalaisessa yhteiskunnassa ja lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä hyvinvoinnin edistämiseksi. Tämän vuoksi kirkon on tärkeä osata ottaa huomioon lasten ja nuorten elinpiiri kokonaisuudessaan. (Suomen ev.lut. kirkko, 2015, s. 15.) Seurakunnassa perhetyön käsitettä käytetään useasti, kun puhutaan alle kouluikäisten lasten perheiden parissa tehtävästä työstä. Alle kouluikäisten lasten perheet nähdään kasvatuskumppanina ja voimavarana. Voimavaralähtöinen puhe perheestä kuitenkin vaikuttaa muuttuvan, kun lapsi kasvaa ja siirtyy seuraavaan elämänvaiheeseen. Perheiden kohtaaminen nimenomaan yhtenäisenä perheenä näyttää jäävän taka-alalle. (Häkkinen & Valtonen, s. 197—198.) Perhe ei lakkaa kuitenkaan olemasta perhe, kun lapsi lähtee kouluun.

Kirkon kasvatusta vuonna 2030 - tulevaisuusselonteko (Kokkonen, 2018) huomioi perheiden monimuotoisuuden ja työntekijöiden roolin perhelähtöisen seurakunnan kehittämiseksi. Tulevaisuusselonteko esittää, että jokaisen kirkon työntekijän tulisi toimia perhelähtöisesti ja kehittää perhetyötä moniammatillisena yhteistyönä. (Heinonen & Sotamaa, 2018, s. 71—73.) Perhelähtöisyys tulisi lävistää eri ikäkaudet ja työalat niin, että perheet kulkisivat lasten ja nuorten rinnalla mukana eri vaiheissa elämää, eikä ainoastaan yhdessä pikkulapsivaiheessa tai myöhemmin irrallisina toisistaan. Tämä perhelähtöinen malli koskee kasvatustyön lisäksi koko seurakuntaa ja sen kaikkia toimintamalleja ulottuen asenneilmastosta ja päätöksenteontasolta aina arkiseen toimintaan saakka. (Kirkkohallitus, 2021, s. 5—6, 8.)

Suomen evankelis-luterilainen kirkko kehittää jatkuvasti työtään pyrkien vastaamaan myös ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin haasteisiin. Työn ja päätöksenteon tueksi on kehitetty ja kehitetään erilaisia työtä ohjaavia suunnitelmia ja työvälineitä. Perhelähtöisyyttä tukevaa materiaalia on esimerkiksi Polku (Kirkkohallitus, 2021) sekä Perhelähtöisen seurakunnan suuntaviivat (Suomen ev.lut. kirkko, i.a.-a). Polku Vauvasta aikuiseksi seurakunnan yhteydessä (Kirkkohallitus, 2021) on kokonaissuunnitelma ja työväline seurakuntatyön kokonaisvaltaiseen tarkasteluun ja kehittämiseen. Siinä huomioidaan 0–22-vuotiaiden lasten ja nuorten elämänsäkaari vauvasta aikuisuuteen ja eri ikäkausiin liittyvät siirtymävaiheet

tasavertaisesti koko perhe huomioonottanen. Polku-materiaali on linjassa Perhelähtöisen seurakunnan suuntaviivojen (Suomen ev.lut. kirkko, i.a.-a) kanssa, jossa nähdään perhe voimavarana. Polku-materiaali (Kirkkohallitus, 2021) tukee seurakunnan työntekijöiden työtä rohkaisemalla heitä toimimaan yli tiukkojen työmuotorajojen ja auttamalla näkemään seurakuntalaisen elämänkaarta kokonaisuutena. Polku-ajattelussa perhetyön tulisi läpäistä eri ikäkaudet ja toimialat niin, että perheet kulkisivat mukana eri vaiheissa Polkua. Tämä koskee näin ollen koko seurakuntaa, ei vain kasvatustyötä. (Kirkkohallitus, 2021, s. 8, s. 11, s. 13, s. 18.) Huhtala ja Namuhuya (2019) ovat käsitelleet opinnäytetyössään Suomen evankelis-luterilaisen kirkon työntekijöiden käsitystä perhetyöstä. Heidän yhteistyökumppaninansa oli kirkkohallituksen kehittämisyksikkö, joka on perehtynyt kirkon kasvatukseen ja perhetyöhön. Opinnäytetyön aineistona he käyttivät yhteistyökumppanin vuonna 2017 tuottamaa kyselyä, johon oli vastannut kirkon kasvatukseen ja diakoniatyötä tekeviä henkilöitä. Tutkimuksessa selvisi, että kirkon perhetyön linjaukseen, Minäkö perhetyön tekijä? -julkaisuun, oli tutustunut kasvatukseen ja diakoniatyön työntekijöistä vain alle puolet. Lastenohjaajien, nuoristyöntekijöiden ja diakonien keskuudessa tutustuminen oli alhaisin, vaikka heidät miellettiin eniten perhetyöntekijöiksi pappien lisäksi. Tutkimuksessa tuli esille haasteina perhetyön rajoittuminen pikkulapsiperheisiin, yhteistyön vähyys sekä työntekijälähtöisyys, vaikka asiakirjoista nousee eri työaloille tavoitteeksi perhelähtöinen työote. Tutkimustuloksista selvisi, että lapsiperheiden kohtaamisessa olisi tärkeää kohdata kouluikäisten lasten perheitä. (Huhtala & Namuhuya, 2019, s. 2, s. 28, s. 57.)

Siunauksen signaalit Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tulevaisuusselonteossa 2022 (Suomen ev.lut. kirkko, 2022) todetaan, että Kirkon Ovet auki -strategia rohkaisee luomaan kirkon tulevaisuutta uudenlaisin tavoin. Kirkon toimintaan osallistuvien mielestä keskusteleva ja kuunteleva kulttuuri on tärkeä osa kirkon työssä. (Suomen ev.lut. kirkko, 2022, s. 13, s. 40.) Kirkon työntekijät ovat tärkeällä paikalla vaalimassa ja luomassa keskustelevaa ja kuuntelevaa ilmapiiriä. Muun muassa kirkon nuorisotyönohjaajien ja diakoniatyöntekijöiden ydinosaamiseen kuuluu perheiden kohtaaminen ja tukeminen. Nuorisotyössä korostuu kouluikäisten lasten, nuorten ja heidän perheiden kanssa työn yhdessä suunnittelu, toteuttaminen ja kehittäminen. Diakoniatyössä painotetaan hädän tunnistamista,

ihmisarvon puolustamista ja sosiaalista oikeudenmukaisuuden toteutumista. (Suomen ev.lut. kirkko, i.a.-b, Suomen ev.lut. kirkko, i.a.-c.) Kirkon kasvatuksen työntekijöistä suurin osa pitää perhetyötä ja -toimintaa erittäin tärkeänä osa-alueena. Osa työntekijöistä kaipaa lisää osaamista perhetyön omaehtoisen toiminnan ohjaamiseen. (Surakka ym., 2020, s. 32, s. 43—44.)

3 PERHEIDEN OSALLISUUS SEURAKUNNASSA

3.1. Osallisuuden merkitys olemassaoloon yksilötasolta valtakunnan tasolle saakka

Opinnäytetyömme toinen keskeinen käsite on osallisuus. Osallisuuden merkitystä ja sen vaikutuksia on tutkittu eri näkökulmien kautta. Ihmisellä on tarve tulla nähdyksi ja kuulluksi sekä hyväksytyksi. Tämä tuo kokemuksen olemassaolon merkityksellisyydestä. Osallisuuteen liittyvät tekijät vaikuttavat muun muassa koettuun terveyteen, psyykkiseen kuormittavuuteen ja yksinäisyyteen ja tätä kautta ihmisen hyvinvointiin parantavasti tai heikentävästi. Osallisuus ei edistä ainoastaan yksilön hyvinvointia vaan vaikuttaa koko yhteisöön. Osallisuuden positiiviset vaikutukset voivat estää toisia syrjivää käytöstä, koska osallisuutta kokeva ei koe tarvitsevansa syrjiä muita. (Kukkonen & Isola, 2021, s. 103—104.)

Raivio & Karjalainen (2013) tarkastelevat artikkelissaan osallisuuden käsitettä yhteiskunnan tasolla jäsentäen osallisuuden osatekijöitä. He toteavat, että osallisuus sisältää toiminnan ja osallistumisen lisäksi arvotavoitteen. Nämä ilmenevät yksilötasolta ulottuen aina valtakunnalliselle tasolle saakka. Osallisuuden kokemukset vaihtelevat elämäntilanteiden mukaan. Koettu osallisuus on yksilöllinen kokemus, johon vaikuttavat esimerkiksi vaikutusmahdollisuudet ja tiedonsaanti eri vaihtoehdoista. Osallisuus on prosessi, jossa vaikuttavia tekijöitä on useampi. Raivio ja Karjalainen (2013) esittävät, että yhteiskunnan toimin ja toimenpitein voidaan vaikuttaa osallisuutta koskeviin tekijöihin. (Raivio & Karjalainen, 2013, s.

13—15, s. 28.) Kokkosen ym. (2013) tutkimuksessa havaittiin, että osallisuuden esteinä voivat olla muun muassa palvelujärjestelmän joustamattomuus, organisaatiokeskeisyys, järjestelmän kommunikointiongelmien, ammatillisen vuorovaihtamisen kohtaamattomuus sekä riippuvuus järjestelmästä. Osallisuutta edistäviä tekijöitä ovat sitä vastoin henkilökohtaisuus, yksilöllisyys, kuunteleminen, luottamuksellisuus sekä kunnioitus. (Kokkonen ym. 2013, s. 41, s. 45.)

3.2 Erilaisia määritelmiä osallisuudesta

Osallisuutta voidaan määritellä monella tavalla. Puhuessamme osallisuudesta, puhumme laajemmasta käsitteestä kuin osallistuminen. Osallistuminen itsessään tarkoittaa lähinnä mukanaoloa toisten järjestämässä toiminnassa ja osallisuus vuorostaan tarkoittaa laajempaa käsitettä, jossa on mahdollista vaikuttaa sekä toimia yhteisössä. Osallisuus on vahvasti sidoksissa käsitteisiin yhteisöllisyyteen ja toimijuuteen. Samalla se on sidoksissa todelliseen vallan jakamiseen ja tasa-arvoisuuteen yhteisössä. (Thitz, 2013, s. 28—30.)

Yleinen tapa määrittää osallisuutta on jakaa osallisuus poliittiseen sekä sosiaaliseen osallisuuteen. Kumpaankin sisältyy ihmisen toimijuuden, toimintakyvyn tukemista ja voimaannuttavia kokemuksia. Poliittinen osallisuus kohdistuu mahdollisuuteen vaikuttaa päätöksentekoon ja tapahtuviin muutoksiin niin rakenteellisesti kuin yleisesti. Sosiaalinen osallisuus ilmenee myönteisissä sosiaalisissa suhteissa. Ihmisten kehitys- ja kasvuympäristöt muokkaavat elämänvalmiuksia ja tämän vuoksi ihmiset kokevat osallisuuden eri tavalla. (Maunu & Kiilakoski, 2018, s. 114.)

Mielenterveysohjelmia ja -toimia arvioitaessa sosiaalinen osallisuus tunnustetaan merkitykselliseksi tekijäksi. Haasteiden tunnistamisesta huolimatta niiden mittaaminen ja arviointi ei ole kehittynyt vuosien saatossa. Yhteiskunta keskittyy laajaan ohjeistukseen, vaikka yksityiskohdat olisivat tärkeitä. Baumgartner (2013) esittää kollegoidensa kanssa, että tarvitaan kansainvälisesti hyvin testatun mittaristo tutkimaan osallisuuden ja mielenterveyden yhteyttä. (Baumgartner ym.,

2013, s. 354–363.) Terveiden ja hyvinvoinninlaitos (2021) on listannut erilaisia mielenterveyttä edistäviä asioita. Näitä ovat tuki yksilötasolla, jossa vahvistetaan itsetuntoa sekä elämänhallintaa. Yhteisötasolla vahvistetaan osallisuutta ja sosiaalisuutta, sekä luodaan viihtyviä ja turvallisia ympäristöjä elää. Rakenteellisella tasolla edistetään päätöksentekoa, minkä kautta pyritään vähentämään syrjintää ja takaamaan taloudellinen tuki. (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos, 2021-c.) Kun luomme osallistavaa ja osallistuja lähtöistä toimintaa, vähennämme mahdollisesti samalla mielenterveyden haasteita ja niiden muodostumista yksilötasolla.

3.3 Suomen evankelis-luterilainen kirkko osallisuuden yhteisönä

Päivi Thitzin (2013) on tutkinut seurakuntalaisten osallisuutta Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Hänen mukaansa vallan käytön mahdollisuus liittyy oleellisesti osallisuuden kokemiseen ja toisaalta sen puuttuminen voi johtaa eristäytymiseen ja osattomuuteen. Muuttunut yhteiskunta on tuonut perinteisten ja tuttujen ryhmittymien rinnalle uusia toimijoita ja yhteenliittymiä. Tämä muutos haastaa instituutioita uudistamaan ja kehittämään valtasuhteita perinteisestä nykyaikaan sopivammaksi. Instituutioiden tulisi hellittää otettaan kontrollista sekä ylhäältä päin johtamisesta ja tehdä rakenteellisia muutoksia mahdollistaakseen vallan jakautumista. Osallisuuden lisäämiseksi valta tulisi jakaa osapuolten välillä. Se voi liittyä materiaaliin mahdollisuuksiin toimia ja osallistua tai olla symbolista. Käytännössä nämä näkyvät esimerkiksi toiminnan keskittämisenä maaseudulla asuvien ulottumattomiin sekä työntekijöiden asiantuntijuuden korostamisessa ja seurakuntalaisen maallikkona toimimisen rajoittamisessa seurakunnassa. Osallisuuden määrittelyyn liitetään usein yhteisöllisyyteen kiinnittyminen. Siihen sisältyvät yhteisössä syntyvät sosiaaliset siteet sekä yhdessä koetut merkittävät kokemukset. Nämä vaikuttavat yhteisöllisen vastuun kantamiseen. (Thitz, 2013, s. 15, s. 31–32, s. 34.)

Kristillisyydessä osallisuus sekä yhteisöllisyys liittyvät olennaisesti sen olemukseen. Tämän taustalla on ajatus siitä, että kristillinen usko ja olemassaolo rakentuvat suhteessa Jumalaan ja toinen toisiin. Jotta osallisuutta voidaan kokea,

tarvitaan aitoa ja tasavertaista kohtaamista. Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa yhteisön olemuksen kehittyminen työntekijäkeskeiseksi sekä maailmassa vallitseva muutostila ovat vaikuttaneet kirkon jäsenten kokemuksiin osattomuudesta ja näin ollen vähentäneet kiinnittymistä kirkkoon. Kirkossa osallisuutta rajoittaa sen instituutionaalisuus, jossa valtaa käytetään hierarkkisesti ylemmältä taholta ja poliittinen osallisuus jäänyt näennäiselle tasolle eikä se ole siirtynyt rakenteiden uudistamiseen. Jotta osallisuus voisi toteutua kirkossa, on uskallettava luopua kontrollista ja jakaa aidosti valta kirkon jäsenten kanssa. (Thitz, 2013, s. 32, s. 37—40.)

3.4 Osallisuus esillä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon työtä ohjaavissa asiakirjoissa

Suomen evankelis-luterilaisella kirkolla on työtä ohjaavia strategioita sekä asiakirjoja. Nämä asiakirjat ohjaavat seurakuntien toimintaa osallisuutta lisäävästi. Ovet auki Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2026 (Suomen ev.lut. kirkko, 2020) on laadittu ajassa, jossa kirkon jäsenten, kasteiden sekä vihkimisten määrät vähenevät. Samalla kristillinen kasvatus ja sitoutuminen kirkon oppiin heikkenee. Tämä muutos vaikuttaa siihen, että uskonnolliset perinteet eivät siirry sukupolvelta toiselle kuten aiemmin. Nykyaika haastaa kirkkoa kasvamaan ja muuntautumaan, mutta sen keskellä kirkon ei tule unohtaa perustehtäväänsä, Jumalan yhteyteen kutsumista. Tähän tehtävään sisältyy osallisuuden vahvistaminen. Kirkon strategia (Suomen ev.lut. kirkko, 2020) ohjeistaa kirkkoa toimimaan osallisuuden yhteisönä, jonka jäsenyydellä on merkitystä koko elämänkaaren ajan. Tämä tapahtuu muun muassa edistämällä lasten ja nuorten osallisuutta, perheiden hyvinvointia ja ylisukupolvista vuorovaikutusta. Seurakuntien tulee luoda mahdollisuuksia seurakuntalaisten vahvempaan kokonaisvaltaiseen osallistumiseen ja osallisuuteen. Sen tulee edistää työntekijöiden roolin muuttumista osallisuutta tukevaksi mahdollistajaksi ja valmentajaksi. Strategia ohjaa tekemään kirkon työtä yhdessä niin työntekijöiden kuin seurakuntalaistenkin kanssa. (Suomen ev.lut. kirkko, 2020, s. 2—3, s. 6, s. 8, s. 20.)

Kirkossa toimiville viranomaisille on kirkkojärjestyksessä (KJ 1055/1991 23. luku 3. §) velvoite huomioida ja toimia lapsen edun edistämiseksi. Lapsella tarkoitetaan alle 18-vuotiasta. Vaikka pykälä koskee hallinnollisia päätöksiä, suositellaan sitä sovellettavaksi laajemmin seurakunnan toimintaan (Suomen ev.lut. kirkko, 2015, s. 4). Lapsivaikutuksen arviointi Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa -ohjeistus [LAVA] on laadittu, jotta lapsen ja nuoren ja heidän perheidensä osallisuus seurakunnassa täysivaltaisena jäsenenä mahdollistuisi ja oikeus olla läsnä, vaikuttaa sekä sanoa mielipiteensä toteutuisivat. Tämä tulisi toteuttaa lapsia, nuoria ja perheitä kuunnellen ja osallistaen. LAVA:ssa arvioidaan päätöksien välittömät sekä välilliset vaikutukset. Lapsen ja nuoren osallisuus kuuluu välittömiin vaikutuksiin. Lapsivaikutuksen arvioinnin perustana ja lapsen edusta puhuttaessa LAVA:ssa viitataan YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen lisäksi Suomen lainsäädäntöön, jossa korostetaan osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia. Jotta nämä tavoitteet voivat toteutua, on seurakunnissa tehtävä työtä rakenteiden muuttamiseksi suotuisammaksi ja lisätä seurakunnan työntekijöiden valmiuksia toimia osallisuuden mahdollistajina. (Suomen ev.lut. kirkko, 2015, s. 4—5, s. 8, s. 16, s. 18, s. 21.)

Kirkkohallituksen laatima kokonaissuunnitelma Polku Vauvasta aikuiseksi seurakunnan yhteydessä -materiaali (Kirkkohallitus, 2021) on koko seurakunnan yhteinen työväline. Polku koostuu kahdeksasta pääosin kolmen vuoden pituisesta ikäkausijaksosta, jossa 0–22-vuotiaat lapset, nuoret ja heidän perheensä huomioidaan ikäkausien kehityspsykologian ja elämänkaarensa mukaisesti. Osallisuus näyttäytyy erilaisena eri ikävaiheissa. Yhteisössä toimiminen ja osallisena oleminen on tärkeä osa identiteetin kehittymistä. Seurakuntatyö on vuosien saatossa muotoutunut erilaisiksi työmuodoiksi, jossa tiukat työmuotorajat ovat usein esteenä jäsenen kokonaisvaltaisessa näkemisessä ja kohtaamisessa. Polku-malli yhdistää eri työmuotoja ja vahvistaa yhteisöllisyyttä sekä osallisuutta. Lasten, nuorten ja aikuisten osallisuus tulisi mahdollistaa jo päätöksenteossa sekä suunnitteluvaiheessa ja luoda yhdessä heidän kanssaan osallisuutta tukevia rakenteita. (Kirkkohallitus, 2021, s. 8—9, s. 11, s. 69—70, s. 72.)

Kirkon kasvatus vuonna 2030-tulevaisuusselonteko (Kokkonen, 2018) esittää muuttuvan toimintaympäristön, jossa pelkkä kirkon jäsenyys ei riitä pysymään kirkon jäsenenä (Kokkonen, 2018, s. 7—8). Tulevaisuusselonteossa Huomo (2018) määrittelee osallisuuden elementeiksi yhteisöön kuulumisen sekä toimijuuteen liittyvät elementit. Yhteisöön kuulumisen elementteihin sisältyy kuulluksi tuleminen, mahdollisuus vaikuttaa, esteettömyys sekä hyväksytyksi tuleminen. Toimijuuteen liittyvät elementit käsittävät muun muassa yhteisössä toimimisen valmiudet sekä yksilön autonomian. Ihminen voi kokea osallisuutta yhteisön aktiivisena tai passiivisena jäsenenä. Osallisuuden rakentaminen kuitenkin edellyttää aktiivista toimijuutta. Yhteisöön kuulumisen tunne ja osallisuuden kokemus voi säilyä, vaikka yhteisöä sellaisenaan ei enää olisi olemassa. (Huomo, 2018, s. 79—81.)

Huomo (2018) esittää osallisuuden portaitsi näennäisvaikuttamisen, aikuisten ohjaaman vuoropuhelun, tasavertaisen yhteistyön, tuetun päätöksenteon sekä autonomisen toiminnan. Seurakunnan työntekijöiden rooli on merkittävä siirryttäessä kohti tasavertaista tekemistä, mutta se vaatii toteutuakseen seurakuntalaisen omaa motivaatiota sekä valmiutta toimia itsenäisesti. Erityisesti työntekijän asenne vaikuttaa keskeisesti osallisuuden toteutumiseen sekä osallisuutta tukevan toimintakulttuurin kehittämiseen. Seurakunnassa osallisuus voi toteutua monella eri tasolla kuten toiminnassa, rakenteissa sekä luottamustehtävissä. Seurakuntalaisten kanssa yhdessä suunniteltu ja toteutettu vaatii aluksi työntekijöiltä ja luottamushenkilöiltä enemmän panostusta. Vaikutusmahdollisuudet seurakunnan rakenteisiin ovat haastavia byrokratian vuoksi. Osallisuus itsessään on arvokasta, joten tämä työ ja muutos kannattaa toteuttaa ja purkaa turha byrokratia. (Huomo, 2018, s. 82—84.)

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli nostaa näkyväksi perheiden tämänhetkiset osallisuuden kokonaisvaltaiset kokemukset sekä todelliset mahdollisuudet vaikuttaa seurakunnan toimintaan. Opinnäytetyömme tutkimus tuo näkyväksi mahdollisen alakouluikäisten lasten perheitä koskevan tarpeen ja auttaa kehittämään seurakunnan/seurakuntien toimintaa kaikkia perheitä osallistavaksi. Opinnäytetyössä haimme vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1. Minkälaisia kokemuksia alakouluikäisten lasten perheillä on osallisuuden toteutumisesta Lohjan seurakunnassa?
2. Miten alakouluikäisten lasten perheet kokevat Lohjan seurakunnan toiminnan?
3. Mitä alakouluikäisten lasten perheet toivovat Lohjan seurakunnalta?

Opinnäytetyön tavoitteena oli ensisijaisesti koota ja kartoittaa tietoa Lohjan seurakunnan alakouluikäisten lasten perheiden osallisuuden kokemuksista sekä työn kehittämistarpeista. Opinnäytetyömme kautta tutkimme Lohjan seurakunnan alakouluikäisten lasten perheiden huomioimista osallisuuden eri osa-alueilla. Kyselyn tuottaman tulosten avulla seurakunta voi jatkossa halutessaan kehittää osallisuutta tukevia rakenteita seurakunnassaan erityisesti alakouluikäisten lasten perheitä osallistavan toimintansa kehittämisessä. Tavoitteena on ollut herättää keskustelua ja huomion kohdistamista nimenomaan alakouluikäisten lasten perheiden osallisuuden mahdollisuuksiin Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kontekstissa.

5 TAUSTA JA TYÖELÄMÄKUMPPANI

Opinnäytetyömme aihe hahmottui keväällä 2022. Havaintojen ja seurakunnan työntekijöiden haastattelujen perusteella totesimme, että alakouluikäisten lasten perheet seurakunnan toiminnassa tuntuivat kiinnostavalta tutkimuskohteelta, koska työtä alakouluikäisten lasten perheille oli kovin vähän tarjolla. Erillistoimintaa on tarjolla runsaasti niin koululaisille kuin aikuisillekin, mutta yhdessä olon mahdollisuuden vaikuttavat vähäisiltä. Kesän 2022 aikana keräsimme taustatietoa ja suunnittelimme opinnäytetyömme toteutuksen menetelmää sekä työmme aikataulua. Työelämäkumppaniksi valikoitui Lohjan seurakunta. Aikataulutimme opinnäytetyön valmistuvaksi keväällä 2023, jolloin lopullinen kirjallinen tuotos valmistuisi. Teoriatietoa olemme keränneet koko prosessin ajan.

Työelämäkumppanimme tässä tutkimuksessa oli Lohjan seurakunta. Seurakunnassa oli lokakuussa 2022 jäseniä 30 824 (Suomen ev.lut. kirkko, 2023b), joka kattaa noin 68 prosenttia Lohjan asukkaista. Seurakunnan kirkkoherrana toimii Juhani Korte ja hänen lisäksi muuta palkattua henkilökuntaa seurakunnassa on noin 120 henkilöä. Seurakunnan alueisiin kuuluvat Karjalohja, Lohja, Nummi, Pusula, Sammatti ja Virkkala. (Lohjan seurakunta, i.a.-a.) Seurakunta toimii useassa toimipisteessä kyseisillä aluilla. Aluerajausten lisäksi yhteistyökumppanin näkemyksen mukaan Metsola, Mäntynummi, Ojamo sekä Muijala ovat seurakunnan toiminnan näkökulmasta keskeisiä toimipisteitä. (Eeva Lieslinna, johtava nuorisotyönohjaaja, Teemu Kuivalainen, nuorisotyönohjaaja, henkilökohtainen tiedonanto 23.9.2022.)

Tutkimusympäristönä oli Lohja sekä siellä toimiva Lohjan seurakunta. Alakouluikäisten lasten perheitä ei tilastoida erikseen, joten heidän tarkkaa määräänsä ei ole tiedossa. Jäsenistä 0–19-vuotiaita on noin 7500. Alakouluikäiset käsittävät suurimmaksi osaksi ikäkauden 7–13-vuotiaat. Sellaista erillistä tilastoa ei ole suoraan saatavilla, mistä pystyisi päättelemään alakouluikäisten lasten määrän seurakunnan jäsenistössä ja sitä kautta arvioimaan alakouluikäisten perheiden määrää. Vuonna 2022 syyskuusta marraskuuhun Lohjan seurakunnan

varhaiskasvatuksen sekä varhaisnuorisotyön ja nuorisotyön kautta tilastoitiin 7–14-vuotiaiden lasten ja nuorten toimintatilastoon yhteensä noin 2 300 toiminnassa mukana olijaa. Jäsenmäärän sekä toimintaan osallistuneiden lasten ja nuorten joukon ollessa laaja, voimme päätellä alakouluikäisten lasten perheiden joukon olevan Lohjan seurakunnan alueella hyvin laaja. (Suomen ev.lut. kirkko, 2023a; Suomen ev.lut. kirkko, 2023b.)

Lohjan seurakunnan johtavana nuorisotyönohjaajana toimii Eeva Liesilinna ja Lohjan alueen nuorisotyönohjaajana varhaisnuorten kanssa Teemu Kuivalainen. Heidän kanssaan teimme yhteistyötä tätä opinnäytetyötä tehdessämme. (Lohjan seurakunta, i.a.-b.) Lohjan seurakunnan talousarvion suunnitelmassa on huomioitu ja tunnistettu perhetyön merkityksen kasvu vuoteen 2025 mennessä. Lohjan seurakunta on ottanut Polku-mallin käyttöön vuonna 2022 ja perhekerhotojalle on varattu lisäresursseja jo vuonna 2021. (Lohjan seurakunta, 2022, s. 29–31.) Lohjan seurakunnan tämänhetkinen lapsiperheille suunnattu toiminta on pääosin varhaiskasvatuksen järjestämää, mutta avointa kaikille perheille. Suurin osa perhekerhoista toteutetaan alakouluikäisten lasten kouluaikana tai päivällä niin, että työssäkäyvät ja kouluikäisten lasten perheet eivät pysty niihin yhdessä osallistumaan. (Lohjan seurakunta, i.a.-c.) Lohjan seurakunta järjestää alakoululaisille lapsille monipuolisesti omaa toimintaa, kuten erilaisia leirejä ja kerhoja. Samoin aikuisille on kokoontumismahdollisuuksia esimerkiksi erilaisten ryhmien, iltojen ja retriitin parissa. (Lohjan seurakunta, i.a.-d, Lohjan seurakunta, i.a.-e.)

6 AINEISTON KERUU, AINEISTO JA SEN ANALYYSI

Opinnäytetyömme oli kvantitatiivinen eli määrällinen sekä kvalitatiivinen eli laadullinen. Kvantitatiiviseksi tutkimuksen teki tiedonkeruutapa, joka oli verkkokysely. Opinnäytetyömme oli luonteeltaan myös kvalitatiivinen, koska se vastasi kysymyksiin kehittämisen tarpeesta, eikä ainoastaan antanut määrällisiä vastauksia. Kvantitatiivinen kysely kertoi määrällisten muuttujien summasta, kun taas

kvalitatiivinen vastasi kysymykseen miksi? Etukäteen ajateltuna kvantitatiivisella menetelmällä meidän oli mahdollista saada suurempi otanta kuin kvalitatiivista menetelmää käyttämällä. (Räsänen, 2006, s. 168–173; Heikkilä, 2014, s. 1–207; Tilastokeskus, i.a.-a; Tilastokeskus, i.a.-b; Webropol.fi, i.a.)

Kyselylomakkeen kysymykset loimme lähteistä saadun taustatiedon sekä henkilökohtaisten kokemusten perustella. Taustatietoja haimme muun muassa Diakonia ammattikorkeakoulun kirjaston, Finna.fi-palvelun, Tilastokeskuksen julkisista tietokannoista, Suomen evankelis-luterilaisen kirkon verkkosivuilta ja niistä löytyvistä materiaaleista, eri verkkosivuilta, julkaisuarkisto Julkarista, EBSCO Academic Search Premier -tietokannasta sekä Journal.fi Suomalaiset tiedelehdet verkossa -tietokannasta sekä Googlestä. Yleisimmät käyttämämme hakusanat olivat perhelähtöisyys, asiakaslähtöisyys, osallisuus, seurakunta, kirkko, lapset, alakouluikäiset, koululaiset, alakouluikäisten lasten perheet, perheet, seurakunta, kouluikä, Church (and) family, Dream and church, Importance and church and children, Onnellisuus and uskonto, community feeling, Social inclusion, client-oriented, client-driven, customer-oriented, customer-driven, participation, inclusiveness ja involvement. Tutkimme löytämiämme materiaaleja perhelähtöisyyden ja osallisuuden näkökulmasta.

Kyselylomakkeen ensimmäisen version jälkeen olimme Teamsin välityksellä yhteydessä Lohjan seurakunnan nuorisotyöntekijöihin, joiden kanssa kävimme kysymykset läpi ja muokkasimme lomaketta heidän toiveitaan kuunnellen. Toisen Teams-tapaamisen jälkeen teimme yhdessä sovittujen kysymysten pohjalta lopullisen version kyselystä Webropol-kyselytutkimustyökalua käyttäen. Kysymykset olimme muotoilleet niin, että ne tuottaisivat mahdollisimman hyvin osallisuuden kokemuksiin liittyvää tietoa (Liite 2. Kysymykset Webropolissa). Kirjoitimme kyselyn jakoon saatekirjeen (Liite 1. Saatekirje kyselyyn), jota oli tarkoitus liittää jaettavan kyselylinkin yhteydessä.

Tutkimuksemme oli kokonaistutkimus, jossa kohderyhmänä oli Lohjan seurakunnan alueella vaikuttavat alakouluikäisten lasten perheet. Lohjan seurakunnan työntekijöiden jo olemassa olevan verkoston vuoksi kysely jaettiin Lohjan

seurakunnan työntekijöiden toimesta seurakuntalaisille sosiaalisen median ja erilaisten paperisten tiedotteiden muodossa. Jakelusta olimme sopineet seurakunnan nuorisotyönohjaajien kanssa yhteisissä tapaamisissamme. Kysely aukesi syyskuussa 2022 ja suljettiin joulukuussa 2022. Tämän jälkeen koostimme alustavan raportin, jonka yhteistyökumppanimme sai joulukuussa 2022 (Liite 3. Alakouluikäisten lasten perheiden osallisuus Lohjan seurakunnassa kyselyn loppuraportti).

Kysely sisälsi 29 kysymystä, jossa selvitimme vastaajien perustietoja, osallisuuden kokemuksia eri osa-alueilla ja vaikuttamisen mahdollisuuksia. Osa kysymyksistä oli Likertin asteikolla 1–5 (Valitse seuraavista väittämistä se, joka kuvaa parhaiten kokemustasi. 5. Täysin samaa mieltä 4. Jotseenkin samaa mieltä 3. Ei samaa eikä eri mieltä 2. Erimieltä 1. Täysin eri mieltä). Kysely sisälsi myös avoimia tekstikenttiä, joihin vastaajat saivat kirjoittaa vapaamuotoisesti. Lisäsimme kyselyyn kvalitatiivisia ominaisuuksia kysymysten muotoilulla (Liite 2. kysymykset Webropolissa). Testasimme kyselyn pituutta ja kysymysten muotoilua pyytämällä opiskelutoverimme tekemään kyselyn läpi ennen sen julkaisua ja haastattelimme hänen kokemuksiaan kyselystä. Näin saimme lisää luotettavuutta tutkimuksellemme ja haimme varmistusta siihen, että kyselyyn jaksaa vastata mahdollisimman moni. Tiedostimme, että jos vastausprosentti jäisi hyvin pieneksi, kärsisi tutkimuksen luotettavuus. Lisäksi luotettavuuteen vaikutti se, että emme tiedä sataprosenttisella varmuudella kuka kyselyyn vastaa, koska kyselyn linkki jaettiin sosiaalisessa mediassa avoimesti. Jos kyselymme olisi ollut henkilökohtainen haastattelu, voisimme olla varmoja vastaajista. Toisaalta haastattelutilanteet luovat toisenlaisia ongelmia luotettavuuteen liittyen, joita ovat esimerkiksi valta, keskinäinen kommunikointi ja kemioiden kohtaaminen. (Räsänen, 2006, s. 168–173; Heikkilä, 2014, s. 1–207; Tilastokeskus, i.a.-a; Tilastokeskus, i.a.-b; Webropol.fi.)

Suuresta tutkimusjoukosta huolimatta tutkimusaineistomme jäi hyvin pieneksi, joka vaikuttaa heikentävästi tutkimustulosten luotettavuuteen. Saimme 16 vastausta. Avoimiin kysymyksiin vastaaminen jäi heikoksi, mutta valmiita vastausvaihtoehtoja sisältäneiden kysymysten täyttämistä oli hyvä. Tutkimuksen analysointiin käytimme Webpolin raporttitoimintoa ja analytics -Insight-

analysointityökalua. Insight työkalun avulla aineistoa pystyy suodattamaan kysymysten perusteella. Se antaa mahdollisuuden vertailla vastauksia ja ennustaa mahdollisuuksia. Tarkastelu työkalun avulla voi verrata vastausten tilastollista merkitystä. Ensimmäiseksi tarkastelimme koko tutkimuksessamme saatuja vastauksia lukemalla ne huolellisesti läpi useamman kerran. Avoimiin kysymyksiin vastaukset jäivät suppeiksi, joten saatuja tekstimateriaaleja ei tarvinnut järjestellä erikseen vaan ne pystyi jäsentämään kysymysyhteyden mukaisesti. Tämän jälkeen jaoin sisällön eri osioihin. Nämä osiot olivat taustatiedot vastaajista, seurakunnan saavutettavuus ja näkyvyys sosiaalisessa mediassa sekä alakouluikäisten lasten perheiden kokemuksia ja toiveita Lohjan seurakunnan toiminnasta.

Ensimmäisessä osiossa huomioimme kysymykset, jotka liittyivät vastaajien taustatietoihin kuten ikäjakauman, siviilisäätyyn, perhekokoon ja seurakunnan jäsenyyden. Tämän lisäksi selvitimme mitkä Lohjan seurakunnan palvelupaikat olivat vastaajilla eniten käytössä. Taustatietojen analysoinnin jälkeen siirryimme selvittämään Lohjan seurakunnan maantieteellistä saavutettavuutta ja näkyvyyttä sosiaalisessa mediassa. Tässä osiossa selvitimme, kuinka pitkä matka vastaajilla oli lähimpään palveluun, oliko tällä matkalla merkitystä seurakunnan toimintaan osallistumisessa, saavutettavuutta niin yleisellä tasolla kuin digitaalisesti ja sosiaaliseen median näkyvyyteen liittyviä kokemuksia.

Tutkimuksen pääpainon ollessa alakouluikäisten lasten perheiden osallisuuden kokemuksissa, pysähdyimme pohtimaan aiheeseen liittyvien vastausten merkitystä kokonaiskuvassa. Tämän alueen kysymyksissä suurin osa sisälsi väittämän ja vastauksen pystyi valitsemaan Likertin asteikolta. Koostimme tämän osion alle esimerkiksi kokemukset seurakuntaan kuulumisesta, omana itsenä tulemisesta, avun saamisesta arjessa, kohtaamisesta, vaikutusmahdollisuuksista ja vastaajien toiveita seurakunnan toimintaan liittyen.

Tämä tutkimusaineisto antaa mahdollisuudet tutkia aihetta laajasti eri näkökulmista. Kiteytimme tulokset-kappaleeseen tutkimuskysymysten kannalta oleellisia tuloksia. Erityisesti kiinnitimme huomiota perhelähtöisyyteen ja osallisuuteen

liittyviin vastauksiin ja niiden jäsentelyyn. Emme lähteneet vertailemaan vastauksia kovin laajasti eri muuttujien kesken, koska vastaajajoukko oli suhteellisen vähäinen sekä taustoiltaan melko homogeeninen.

7 TULOKSET

7.1. Taustatietoa vastaajista

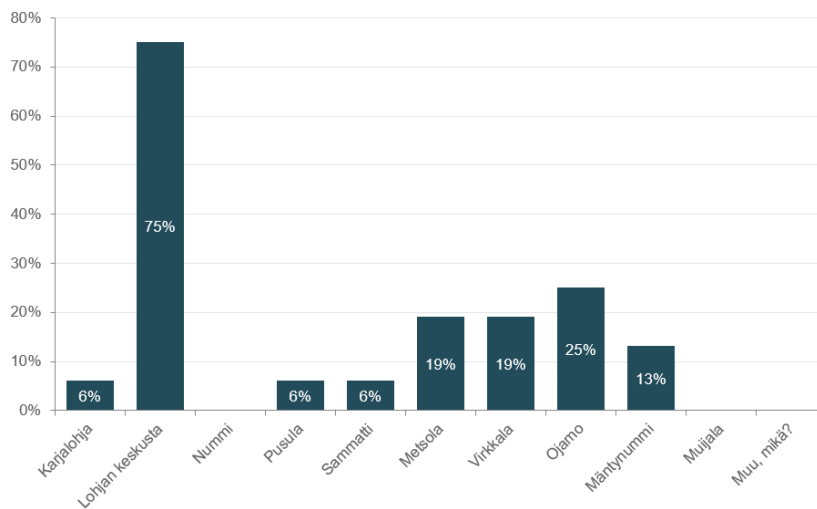
Kyselyyn vastanneita oli 16 henkilöä ja heistä suurin osa oli huoltajia, jotka elivät parisuhteessa ja olivat iältään 30 ja 45 vuoden väliltä. Vastaajista 13 kertoi olevansa seurakunnan jäsen ja kolmella ei ollut seurakunnan jäsenyyttä. 16 vastaajista kertoi, ettei toimi vapaaehtoisena tai ole työsuhteessa Lohjan seurakuntaan. Lohjan keskustan ja Ojamon palvelut olivat eniten käytössä vastaajien keskuudessa.

Yksin kyselyyn vastanneita huoltajia oli 15 ja yksi huoltaja oli vastannut lasten kanssa yhdessä. Vastaajien siviilisäädyt olivat seuraavat: 10 avioliitossa, yksi leski, kaksi yksin asuvaa ja kaksi vastasi vaihtoehdolla muu, johon sisältyi esimerkiksi asumusero ja avoliitto. Vastaajien ikäjakauma oli seuraava: kaksi vastaajista oli iältään alle 14-vuotiaita, yksi 18–29-vuotias, 11 henkilöä oli 30–45-vuotiaita ja kolme 40–64-vuotiaita. Ikäjakaumassa pystyi valitsemaan useamman vaihtoehdon, jossa kaksi oli valinnut lapsen iän mukaisen vaihtoehdon toiseksi vaihtoehdoksi.

Suurimmassa osassa vastanneiden perheistä oli lapsia kaksi tai enemmän. Vastaajien perhekoot asettuivat niin, että 11 kertoi perheessään olevan kaksi aikuista ja kaksi tai useampi lapsi. Kolme vastaajista vastasi olevan yhden vanhemman ja yhden lapsen talouksia ja kaksi yhden vanhemman ja kahden tai useamman lapsen talouksia.

7.2 Seurakunnan saavutettavuus ja näkyvyys sosiaalisessa mediassa

Kuten kuviosta 1 ilmenee, 12 vastanneista käytti seurakunnan palveluita Lohjan keskustan alueella ja neljä Ojamossa, Metsolassa sekä Virkkalassa kolme ja Mäntynummella kaksi. Yksi vastaajista oli hyödyntänyt palveluita Karjalohjalla, Pusulassa ja Sammatissa. Kyselyyn vastanneet eivät olleet osallistuneet seurakunnan toimintaan Nummen tai Muijalan alueilla. Yhdellätoista vastaajista matkaa käytettyihin seurakunnan palveluihin oli alle kaksi kilometriä. Kolmella, kolmen ja viiden kilometrin välillä, sekä kuuden ja kymmenen kilometrin välillä yhdellä vastaajista. Kaikki vastanneet kertoivat heillä olevan matkaa seurakunnan palveluihin enintään kymmenen kilometriä. Suurin osa vastaajista olivat sitä mieltä, etteivät osallistuisi useammin seurakunnan järjestämään toimintaan, vaikka se olisi lähempänä. Kolme vastaajista osallistuisi toimintaan useammin, jos ne sijaitsisivat lähempänä.

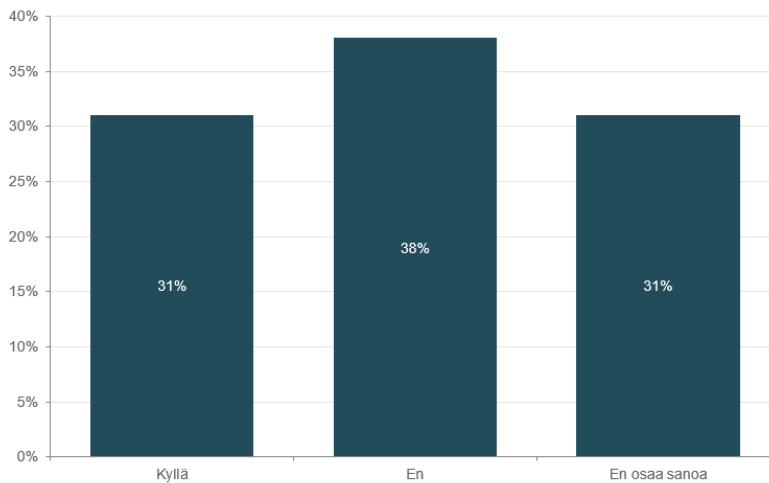

Kuvio 1. Alueet, joilla vastaajat käyttävät Lohjan seurakunnan palveluita, prosentuaalisena jakaumana.

Sosiaalisen median osalta Facebook oli kanava, jossa vastaajat olivat nähneet suurimman osan mainonnasta ja he mieluiten vastaisivatkin kyselyihin verkossa. Vastauksista tuli esille heikko mainonta ja tiedottaminen (mainosten näkyvyys/saatavuus). Viisi vastaajista koki, että seurakunta on tarpeeksi näkyvillä sosiaalisessa mediassa. Kuusi oli sitä mieltä, että seurakunta ei ole tarpeeksi näkyvillä sosiaalisessa mediassa ja viisi ei osannut sanoa näkyvyydestä. Yksitoista

vastaajista oli nähnyt seurakunnan mainoksia Facebookissa, seitsemän verkkosivuilla ja muulla sosiaalisen median sivustolla yksi. Instagramissa ja TikTokissa vastaajat eivät olleet nähneet mainontaa ollenkaan. Vastanneista kolmesta antaisi mieluiten palautetta seurakunnalle verkkokyselyiden muodossa. Neljä haluaisi antaa palautetta suullisesti.

Digitaalisen saavutettavuuden helppouden vastaajista oli täysin samaa mieltä kolme, jokseenkin samaa mieltä oli viisi ja täysin eri mieltä oli yksi. Kannustavuuden kokemuksesta osittain samaa mieltä oli yhdeksän ja jokseenkin eri mieltä yksi. Täysin samaa mieltä siitä, että seurakunta järjestää tarpeeksi usein kyselyitä koskien kehittämistä oli yksi, täysin eri mieltä yksi ja kahdeksan vastaajista ei ollut samaa eikä erimieltä. Ihmisten moninaisuuden huomioimisesta täysin samaa mieltä oli kaksi ja jokseenkin samaa mieltä kahdeksan. Kukaan vastanneista ei ollut täysin tai osittain eri mieltä. Täysin turvalliseksi mielipiteen ilmaisun koki neljä vastaajaa. Kukaan vastanneista ei ollut täysin tai osittain eri mieltä tämän väitteen kanssa.

Kuvio 2. Vastaajien kokemus siitä onko Lohjan seurakunta tarpeeksi näkyvillä sosiaalisessa mediassa prosentteina.

7.3. Alakouluikäisten lasten perheiden kokemuksia ja toiveita Lohjan seurakunnan toiminnasta

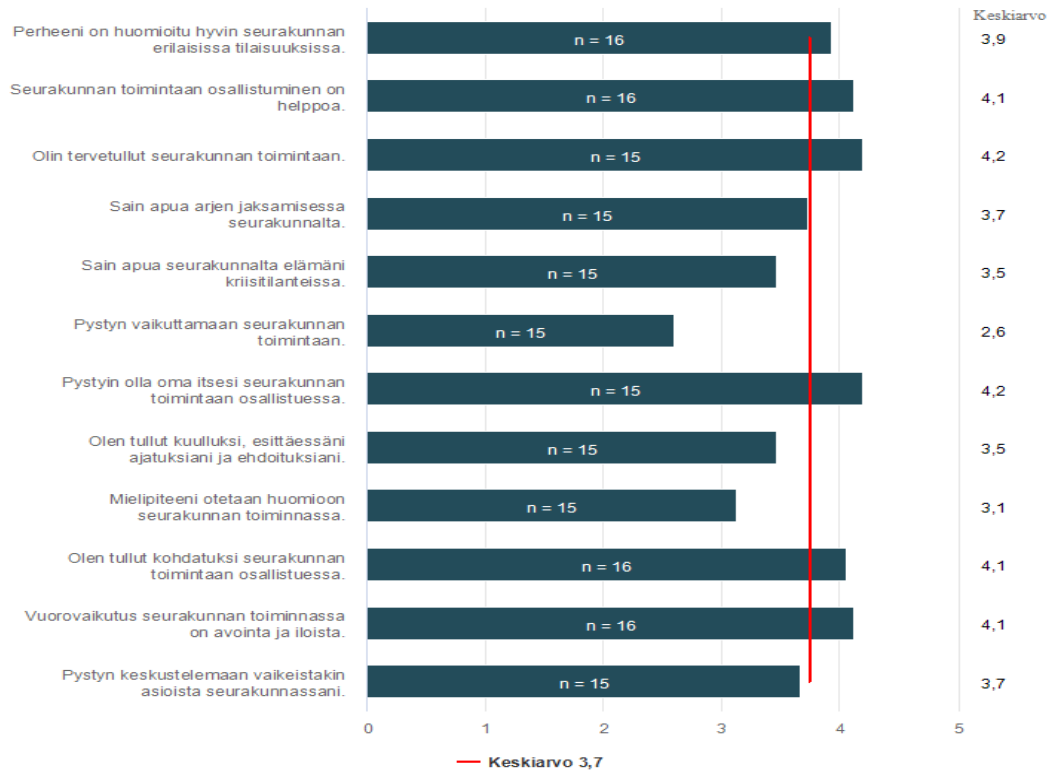
Vastaajista yhdeksän kertoo perheensä osallistumisesta seurakunnan toimintaan lapsen/lasten ollessa alle kouluikäisiä. Kokonaisotanta tämän kysymyksen kohdalla oli viisitoista vastausta. Kolme oli osallistunut perheenä toimintaan yksi tai kaksi kertaa kuukaudessa. Perheenä toimintaan harvemmin kuin kerran kuukaudessa oli osallistunut kaksi vastaajista ja kerran vuodessa yksi vastaaja. Toiminta joihin vastaajat kertoivat osallistuneensa, olivat perhekerhot, muskarit, diakoniaruokailu, iltakirkot, messut ja erilaiset leirit. eli toiminta selkeästi koko perheen yhteistä toimintaa.

Peruskoulun alettua (n=13), kaksi perheistä oli osallistunut seurakunnan toimintaa viikoittain. Tämän lisäksi yksi vastaaja osallistui toimintaan yksi tai kaksi kertaa kuukaudessa sekä neljä vastaajista harvemmin kuin kerran kuukaudessa. Kolme vastaajaa osallistui kerran vuodessa ja kolme on lopettanut osallistumisen seurakunnan toimintaan lapsen aloitettua peruskoulun. Tapahtumat, joihin vastanneet olivat osallistuneet peruskoulun alettua, olivat muskarit, pyhäkoulut ja lastenleirit. Näistä toiminnoista osa oli sellaisia, johon lapsi osallistui itsenäisesti. Osallistuminen seurakunnan toimintaan oli vastaajien kertoman mukaan jäänyt, koska he eivät olleet kuulleet tai saaneet tietoa perheelle sopivasta tapahtumasta. Yksi vastanneista oli tullut ohjatuksi seurakunnan toimintaan muun toimijan toimesta, joka oli perheneuvola. Viisitoista perhettä ei ollut saanut ohjausta seurakunnan toiminnan piiriin ulkopuolisilta toimijoilta

Vastaajista kaksi kertoi olevansa täysin samaa mieltä siitä, että pystyvät keskustelemaan seurakunnassa vaikeista asioista. Vuorovaikutuksen kokivat avoimeksi ja iloiseksi täysin samaa mieltä neljä vastaajaa ja jokseenkin samaa mieltä 10 vastanneista. Kohdatuksi tulemisen kokemuksesta täysin erimieltä oli yksi vastaaja ja täysin samaa mieltä viisi vastaajaa. Yksi vastaaja koki, ettei hänen mieli pidettävä oteta ollenkaan huomioon toimintaa suunniteltaessa ja kaksi kokivat tulleensa huomioiduksi toimintaa suunniteltaessa. Lisäksi kymmenen vastanneista ei ollut samaa eikä eri mieltä (Kuvio 3).

Kuulluksi tulemisen kokemuksesta täysin samaa mieltä olivat kolme vastanneista, täysin erimieltä yksi sekä ei samaa eikä eri mieltä kahdeksan kyselyyn osallistunutta. Kysymykseen omana itsenä seurakunnan toimintaan osallistumisesta vastaajien keskuudesta kukaan ei ollut täysin erimieltä tai osittain eri mieltä. Täysin samaa mieltä heistä oli viisi ja osittain samaa mieltä kahdeksan. Kysymykseen seurakunnan toiminnan vaikuttamismahdollisuuksista vastasi kolme vastaajista olevansa täysin eri mieltä, eikä yksikään vastaajista ollut täysin samaa mieltä. Kymmenen vastaajaa ei ollut samaa eikä eri mieltä (Kuvio 3.)

Kysyttäessä avun saamisesta arjen jaksamiseen (Kuvio 3) neljä vastasi olevansa täysin samaa mieltä, kuusi osittain samaa mieltä ja täysin eri mieltä ei ollut kukaan vastaajista. Seurakunnan toimintaan itsensä oli kokenut tervetulleeksi vastauksella täysin samaa mieltä neljä, ei samaa eikä eri mieltä yksi ja osittain samaa mieltä kymmenen vastaajaa. Seurakunnan toimintaa osallistumisen helppoudesta täysin samaa mieltä oli neljä ja osittain samaa mieltä kymmenen vastaajaa. Vastaajista kolme oli täysin samaa mieltä siitä, että perhe huomioitiin hyvin seurakunnan erilaisissa tilaisuuksissa, jokseenkin samaa mieltä oli kymmenen ja osittain eri mieltä oli yksi. Vuorovaikutuksen ja kohtaamisen keskiarvoksi muodostui kolme pilkku seitsemän. Tämä kertoo siitä, että vastanneet ovat jokseenkin samaa mieltä tai ei eri eikä samaa mieltä keskimäärin edeltäneen aihealueen kohdalla.

Kuvio 3. Vastaajien kokemus vuorovaikutuksen ja kohtaamisen toteutumisesta Lohjan seurakunnassa.

Vastaajat toivoivat lisää ohjattua toimintaa, tapahtumia joihin koko perhe voisi osallistua, matalankynnyksen keskustelupalveluita, hyvinvoinnin ylläpitämiseksi tukitoimia, henkisen kasvun tukea keskusteluiden ja luentojen muodossa, ratkaisuja yksinäisyyteen, kaveripalveluita ja yhteisöllistä toimintaa, isompien lasten kasvatukseen liittyviä teemoja tukemaan vanhempien kasvatustyötä, tapahtumien mainonnan lisäämistä ja seurakunnan toiminnan näkyvyyden parantamista sekä läsnäoloa siellä missä ihmiset liikkuvat. Muutama vastaajista oli halukas osallistumaan toiminnan suunniteluun, jos siihen tietäisi keinot.

8 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYTEEN JA LUOTETTAVUUTEEN LIITTYVÄT KYSYMYKSET

Opinnäytetyömme tutkimus kohdistui ihmisiin ja henkilökohtaisiin mielipiteisiin ja kokemuksiin. Tärkeänä osa-alueena oli pohtia asioita eettisesti eri näkökulmista. Opinnäytetyötämme ohjasi tutkijaa ohjaavat eettiset periaatteet. Näitä ovat esimerkiksi vastaajien sananvapaus, oikeus yksityisyyteen sekä ihmisarvon ja oikeuksien kunnioittaminen. Eettisesti on tärkeää perehtyä tutkimuskohteena olevaan yhteisöön. Tutkimuksen tulee perustua vapaaehtoiseen osallistumiseen ja tutkimuksen kohteella tulee olla oikeus esimerkiksi keskeyttää osallistumisensa tutkimukseen, milloin haluaa. Jos tutkimus sisältää henkilötietojen käsittelemistä, tutkijoiden on toimittava tietosuojalainsäädännön edellyttämällä tavalla. Yleinen periaate on, että tutkimuksen kohteena olevilla säilyisi yksityisyyden suoja. Tutkimusta suunniteltaessa on huomioitava eettinen näkökulma ja suunnitella aineistonkeruu eettisesti kestäväällä tavalla riskien minimoimiseksi. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019, s. 7—14.)

Opinnäytetyömme alussa keskustelimme erinäisistä eettisistä haasteista liittyen yhteistyötahoon. Ensiksi tarkoituksemme oli tehdä kysely Liedon seurakuntaan, jossa toinen meistä työskenteli. Kun keskustelimme yhdessä tutkimuksen luotettavuudesta, päädyimme vaihtamaan yhteistyökumppania. Samassa seurakunnassa työskentely olisi voinut vaikuttaa vastaajien vastauksiin lojaliteetin vuoksi. Vaikka me emme tunnista vastajia, osa vastaajista olisi tunnistanut toisen meistä. Tämä olisi voinut vaikuttaa puolueettomuuteen ja vastaukset olisivat voineet vääristyä. Tämän vuoksi vaihdoimme yhteistyökumppaniksemme Lohjan seurakunnan, johon kummallakaan meistä ei ollut minkäänlaisia henkilökohtaisia yhteyksiä.

Tutkimuksessamme halusimme säilyttää vastaajilla anonymiteetin yksityisyyden suojaksi. Tämän vuoksi valitsimme verkkopohjaisen Webropol-kyselyn emmekä kysyneet lomakkeella tarkkoja henkilötietoja. Opinnäytetyöprosessin aikana keskustelimme, kuinka suhteudumme neutraalisti tutkimuksesta saatuihin tuloksiin

ja siitä, että oletukset eivät kuulu tutkimukseen. Tiedostimme, että kyselyyn vastanneiden pieni määrä voi antaa vääristyneen kuvan tuloksista. Tämän vuoksi tutkimusta voidaan pitää suuntaa antavana. Odotimme vastausta 50 henkilöltä, joka olisi antanut meille hyvän otannan todellisesta tilanteesta. Tutkimuskyselyn vastausten määrä jäin kuitenkin 16 henkilöön.

Lohjan kirkkoherra Juhani Korte antoi tutkimusluvan opinnäytetyötämme varten. Pyrimme tekemään joustavaa ja laajaa yhteistyötä Lohjan seurakunnan kanssa, jotta olisimme saaneet mahdollisimman laajan otannan. Toivoimme tavoittavamme alakouluikäisten lasten perheet Lohjan seurakunnan työntekijöiden avulla. Tästä olimme sopineet Lohjan seurakunnan työntekijöiden Eeva Lieslinnan ja Teemu Kuivalaisen kanssa pidetyssä Teams-palaverissa. Nuorisotyönohjaajat lupasivat jakaa kyselyä syyslomaleirin ja kymppileirin kutsujen yhteydessä sekä sosiaalisessa mediassa Facebookin ja Instagramin kautta. Tämän lisäksi keskustelimme kyselyn jakamisesta mahdollisuuksien mukaisesti seurakunnan järjestämien hyvinvointiryhmien kautta.

Tutkimuksen loppuvaiheessa pohdimme kyselyn rakennetta ja kysymysten asetelua. Tutkimusprosessi toi esiin mainonnan ja tiedottamisen tärkeyden. Jotta tutkimukset olisivat kattavampia ja antaisivat luotettavampaa tietoa, on erityisen tärkeää saada tutkimuksille näkyvyyttä tutkimuskyselyn aikana. Tutkimuksen liittyvän kyselyn suorittamisen jälkeen näimme, että olisimme voineet olla tarkempia kysymysten kanssa. Huomasimme vastauksia analysoidessa, että kysymykset olisivat voineet olla selkeämpiä ja jaoteltu tarkemmin eri osioihin. Nykyisellään vastausten jäsentely oli hiukan vaikeasti pääkysymysten alle. Lomake sisälsi avoimia kysymyksiä, mutta niihin vastaukset jäivät varsin vähäisiksi. Eniten tietoa saimme kysymyksistä, joissa oli mahdollisuus valita niin sanottu valmis vastaus. Kysymyksen aihealueet toivat kuitenkin hyvin tietoa. Jatkoa ajatellen tutkimuskysely on käytännöllinen ja helposti muokattavissa seurakuntien tarpeeseen.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tutkimuksemme otanta oli hyvin suppea, mutta siitä huolimatta se nosti joitakin tärkeitä huomioitavia asioita. Osallisuuden kokemukseen liittyy moni eri tekijä. Yksi iso osa-alue on se, miten pystyy tai kokee pystyvänsä itse vaikuttamaan päätöksentekoon ja itseä koskeviin asioihin. Tutkimukseen vastanneista yksikään ei ollut täysin samaa mieltä siitä, että pystyisi vaikuttamaan seurakunnan toimintaan. Suomen evankelis-luterilainen kirkko on kehittänyt materiaalia, jotka ohjaavat seurakuntia toimimaan osallisuutta lisäävästi, mutta koetut vaikutusmahdollisuudet näyttäisivät tutkimuksessamme jäävän vastaajien kohdalla hyvin vajaaksi. Lasten, nuorten ja perheiden kohdalla vaikutuksia ja vaikutusmahdollisuuksia tulisi luoda ja rakenteita tehdä joustavammaksi, jotta vaikutusmahdollisuudet olisivat todellisia. Seurakuntatyössä tulisi kiinnittää huomiota todellisiin osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksiin.

Tutkimuksessamme suuri ero näyttäytyi alle kouluikäisten perheiden ja koulunsa jo aloittaneiden lasten perheiden osallistumisesta seurakunnan tilaisuuksiin. Alle kouluikäisten lasten kanssa vastaajat olivat osallistuneet toimintaan useita kertoja viikossa, mutta koulun alettua harvemmin kuin kerran kuukaudessa. Kysely toi nimenomaan perheenä koetun osallisuuden tai osallistumisen mahdollisuuksien puutteen selkeästi esille. Vaikuttaa siltä, että kouluikäisten lasten perheille ei useinkaan löydy mahdollisuuksia yhdessä perheenä osallistua viikoittaiseen toimintaan tai perheitä kokoavaa kohtaamispaikkaa jumalanpalveluksia lukuun ottamatta. Tämä voi olla yksi tekijä osallisuutta kuvaavalle muutokselle. Tutkimuksessamme emme saaneet suoraa vastausta muutoksen taustatekijöistä. Tämä olisi kiinnostava jatkotutkimuksen aihe.

Tutkimuksemme mukaan alakouluikäisten perheiden kokemukset Lohjan seurakunnasta ja sen toiminnasta olivat pääosin positiivisia. Lohjan seurakunta koetaan pääsääntöisesti turvalliseksi paikaksi, jonka toimintaan on helppo osallistua ja johon on tervetullut omana itsenään. Toiminta on avointa ja iloista sekä siellä osataan kohdata seurakuntaan tulijat. Nämä ovat tärkeitä esille tulleita asioita,

jonka pohjalta on hyvä kohdata perheitä jatkossakin ja kehittää työtä yhdessä perheiden kanssa. Työn perusta näyttäisi olevan varsin hyvällä pohjalla. Kehitettävää näyttäisi olevan mahdollisuuksien luomisessa. Perheille tulisi tarjota mahdollisuuksia olla perheenä osallisena seurakunnassa lasten koulun aloittamisen jälkeenkin. Suurin osa perheistä näyttää jäävän perheenä huomiotta tai vähäiselle huomiolle seurakunnan viikkotoiminnassa.

Jäimme myös miettimään, miksi yksikään vastaajista ei ollut Lohjan seurakunnan työntekijä tai vapaaehtoinen. Onko mahdollista, että työntekijöillä ei ole alakoulukäisiä lapsia tai mikä muu mahdollinen syy tällä voisi olla? Kulkiko tieto tutkimuksesta koko työyhteisössä oleville sekä luottamushenkilöille vai jäikö tieto vain muutamalle työntekijälle?

Opinnäytetyöprosessi lisäsi ymmärrystämme osallisuuden ja perhelähtöisyyden tärkeydestä. Seurakunnan työtä ohjaavissa asiakirjoissa näkyy, kuinka paljon Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa on panostettu perhelähtöisyyteen ja osallisuuteen ja niiden lisäämiseen seurakuntien toiminnassa. Sitä tukevaa materiaalia on saatavilla runsaasti. Osallisuus on sosiaalialalla ytimessä, jonka ympärille kietoutuu moni asia. Tämän vuoksi työntekijän rooli on suuri, jotta osallisuus toteutuisi. Seurakunnissa on rakenteellisesti paljon tehtävää, jotta perheillä olisi todellisia vaikutusmahdollisuuksia eri tasojen päätöksenteossa.

Käytännön kehityskohteeksi esitämme verkossa tapahtuvan palautteenannon, joka voisi tämän tutkimuksen perusteella suositella teetettäväksi useamman kerran tai jopa säännöllisin väliajoin. Verkossa tapahtuva palautteenanto antaa tilaa vastata anonyymisti ja näin ollen vastauksia antaessa vastaajan ei tarvitse miettiä tulevansa tunnistetuksi. Huomionarvoista on se, että tutkimuksemme vastaukset tulivat niiden päivien läheisyydessä, jolloin työntekijät olivat jakaneet linkkiä, mutta muina aikoina ei ollut tullut ainoatakaan vastausta. Tämän vuoksi tärkeää olisi kiinnittää huomiota ja tehostaa tiedonkulkua ja olla läsnä niillä alustoilla, missä ihmiset ovat esimerkiksi sosiaalisessa mediassa Facebookin lisäksi Instagramissa ja TikTokissa.

Toinen kehittämiskohde tulee esiin perheiden toiveista. Alakouluikäisten lasten perheille ei ole juurikaan paikkaa, jossa kokoontua viikoittain yhdessä perheen kanssa. Perhelähtöisyyden tulisi lävistää kaikki seurakunnan toiminta ja mahdollistaa erilaisten perheiden osallistuminen ja toimijuus. Alakouluikäisten perheille tulisi olla mahdollisuus tulla yhdessä perheenä seurakunnan toimintaan mukaan eikä vain yksittäisesti. Seurakunta tarjoaa laadukasta perhetoimintaa alle kouluikäisille lapsille, mutta lapsen lähdettyä kouluun, tilanne muuttuu. Seurakunnan tulisi kiinnittää huomiota toiminnassaan siihen, että perheissä on eri-ikäisiä lapsia, toiset alle kouluikäisiä ja toiset koululaisia. Seurakunnan täysivaltaisina jäseninä heidän osallistumisensa ja osallisuutensa seurakunnassa tulisi mahdollistaa.

Sosionomin ammatillinen kehitys ja osaamisvaatimuksissa todetaan, että valmistuneella tulisi olla osaamista hyvin laajasti eri osa-alueilla. Meidän opinnäytetyömme kautta syvennyimme siihen, millaisena alakouluikäisten lasten perheiden osallisuus näyttäytyy seurakuntayhteydessä. Sosionomin ja kirkon nuorisotyön sekä diakoniatyön osaamisiin kuuluu perheiden huomioiminen ja heidän keskinäisten suhteidensa tukeminen. (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.-a, Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.-b.) Taustatietoa kerätessämme huomasimme, kuinka alakouluikäisten lasten perheet vaikuttivat jäävän perheinä vähälle huomiolle niin yhteiskuntatasolla kuin seurakunnissakin. Opinnäytetyömme auttoi syventämään näkemystä tästä perheiden epätasa-arvoisesta asemasta. Tietoa kerätessämme harjaannuimme etsimään tietoa eri lähteistä sekä arvioimaan sen osallisuutta aiheeseemme.

Perheiden ja eri ikäisten kasvun tukeminen, kristillinen kasvatus, asiakaslähtöisyys, osallisuuden ja osallistumisen mahdollistaminen, yksilöiden sekä ryhmien elämäntilanteiden huomioiminen ja tukeminen on ammatillisesti keskeinen niin kirkon nuorisotyössä kuin diakoniatyössäkin (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.-a, Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.-b.). Erityisesti ammatillinen osaamisemme on syventynyt ja kehittynyt pohtiessamme perhelähtöisyyttä, alakouluikäisten lasten perheiden asemaa seurakunnissa sekä osallisuuden vaikutuksia kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Työmme kautta olemme saaneet havahtua

tunnistamaan alakouluikäisten perheiden osallistumisen ja osallisuuden mahdollisuuden puutteita. Tätä tietoa voimme hyödyntää lisäämällä tietoisuutta asiasta ja herättämällä aiheen ympärillä keskustelua.

Opinnäytetyömme tietopohja ja tutkimuksen tulokset rohkaisevat meitä huomioidaan alakouluikäisten lasten perheiden tasapuoliset mahdollisuudet kokea osallisuutta omassa yhteisössään. Osaamisemme kehittyi tutkimusprosessin aikana niin, että pystymme tuottamaan tietoa ja tarvittaessa kehittämään tämän kautta toimintakäytäntöjä tulevissa töissämme. Opinnäytetyömme alun oletus alakouluikäisten lasten perheiden osallisuuden mahdollisuuksista näyttää paikkansa pitävältä. Tämä tieto vahvistaa ammatillisen osaamisen kehittymistä aiemmin ja rohkaisee kehittämään sitä tästä eteenpäinkin.

LÄHTEET

- Baumgartner, J N., & Burns J K. (1.10.2013). Measuring social inclusion - a key outcome in global mental health. *International Journal of Epidemiology* 2014, 43, 354-364. <https://academic.oup.com/ije/article/43/2/354/677726?login=false>
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. (i.a.-a). *Sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyö -koulutuksesta valmistuneen osaamisvaatimukset eli kompetenssit*. Saatavilla 21.4.2023 <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi-amk-kirkon-nuorisotyö/>
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. (i.a.-b). *Sosionomi (AMK), diakoniatyö -koulutuksesta valmistuneen osaamisvaatimukset eli kompetenssit*. Saatavilla 21.4.2023 <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi-amk-diakoniatyö/>
- Heikkilä, T. (2014). *Kvantitatiivinen tutkimus*. Saatavilla 7.8.2022 <http://tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>.
Edita.
- Heinonen, H., & Sotamaa, I. (2018). Kirkon perhetyö ja perhekeskustoiminta. Julkaisussa J. Kokkonen (toim.), *Kirkon kasvatus vuonna 2030. Kristillisen uskon välittymisen haasteita ja mahdollisuuksia*. [Kirkon tulevaisuusselonteko 2018]. (Suomen ev.lut. kirkon julkaisuja 74. Kirkko ja toiminta). https://issuu.com/kirkonkasvatus/docs/kirkon_tulevaisuusselonteko_2018_lo?e=11549239/65960028
- Huhtala, T., & Namuhuya, H. (2019). *Minäkö perhetyön tekijä? -Kirkon kasvatuksen ja diakonian alojen työntekijöiden näkemyksiä perhetyöstä* https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/169312/Huhtala_Tiina%2c%20Namuhuya_Heidi.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Huomo, V. (2018). Osallistumisesta osallisuuteen – yksittäisistä käytännöistä kohti osallisuuden kulttuuria. Julkaisussa J. Kokkonen (2018), *Kirkon kasvatus vuonna 2030. Kristillisen uskon välittymisen haasteita*

- ja mahdollisuuksia. Kirkon tulevaisuusselonteko 2018* (s. 79—89). (Suomen ev.lut. kirkon julkaisuja 74. Kirkko ja toiminta). Kirkkohallitus. https://issuu.com/kirkonkasvatus/docs/kirkon_tulevaisuusselonteko_2018_lo?e=11549239/65960028
- Häkkinen, T., & Valtonen, M. (2021). Perhelähtöinen työote. Teoksessa H. Kauppila (toim.), *Kasvu vapauteen. Nuorten rinnalla seurakunnassa* (s. 193—201). Kirjapaja. <https://www.el-library.com/diak/9789523545182>
- Kirkkohallitus (2021). *Polku – vauvasta aikuiseksi seurakunnan yhteydessä*. Kirkkohallitus. <https://julkaisut.evl.fi/catalog/Tutkimukset%20ja%20julkaisut/r/4268/viewmode=infoview>
- KJ 1055/1991. Kirkkojärjestys 8.11.1991/1055 v. 1993. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931055>
- Kojar Heggem Bente. (4.12.2011). *Norwegian Child Welfare Services: A Successful Program for Protecting and Supporting Vulnerable Children and Parents? Australian Social Work*. [Shttps://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0312407X.2010.538069](https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0312407X.2010.538069)
- Kokkonen, J. (toim.). (2018). Kirkon kasvatus vuonna 2030. Kristillisen uskon välittymisen haasteita ja mahdollisuuksia. Kirkon tulevaisuusselonteko 2018. (Suomen ev.lut. kirkon julkaisuja 74. Kirkko ja toiminta). Kirkkohallitus https://issuu.com/kirkonkasvatus/docs/kirkon_tulevaisuusselonteko_2018_lo?e=11549239/65960028
- Kokkonen, T., Närhi, K., & Matties, A-L. (2013). Osallisuuden reunaehdot palvelujärjestelmässä. Teoksessa T. Era (toim.), *Osallisuus. Oikeutta vai pakkoa?* (s. 12—35). (Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 156). Jyväskylän ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-830-280-6>
- Kukkonen, M., & Isola, A.-M. (2021). Osallisuuden kokemus – ensimmäisiä koko aikuisväestöä koskevia tuloksia. *Gerontologia*, 35(1), 103–106. <https://journal.fi/gerontologia/article/view/103102>
- Laitila, H., Lunkka, N., & Suhonen, M. (2020). Asiakaslähtöisyys lapsi- ja perhepalveluiden moniammatillisessa verkostoyhteistyössä vanhempien

- kokemana. *Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti*, 57(1).
<https://doi.org/10.23990/sa.75675>
- Lohjan seurakunta. (2022). *Talousarvio*. Saatavilla 31.7.2022
<https://www.lohjanseurakunta.fi/documents/34364826/0/Kirkkovaltuuston+kokouksen+hyv%C3%A4ksym%C3%A4+korjauksilla.pdf/8c13c574-f175-26cb-b606-e6a4100fb297?t=1655207127116>
- Lohjan seurakunta. (i.a.-a). *Info ja asiointi*. Saatavilla 25.7.2022.
<https://www.lohjanseurakunta.fi/info-ja-asiointi>
- Lohjan seurakunta. (i.a.-b). *Yhteystiedot*. Saatavilla 5.8.2022 <https://www.lohjanseurakunta.fi/yhteystiedot>
- Lohjan seurakunta. (i.a.-c). *Tule mukaan. Lapsille ja perheille. Avoin perhetoiminta*. Saatavilla 13.2.2023 <https://www.lohjanseurakunta.fi/lapsille-ja-lapsiperheille/avoin-perhetoiminta>
- Lohjan seurakunta. (i.a.-d). *Tule mukaan. Koululaiset*. Saatavilla 13.2.2023
<https://www.lohjanseurakunta.fi/tule-mukaan/koululaiset>
- Lohjan seurakunta. (i.a.-e). *Tule mukaan. Aikuisille*. Saatavilla. 13.2.2023
<https://www.lohjanseurakunta.fi/tule-mukaan/aikuisille>
- Maunu, A., & Kiilakoski, T. (2018). Ohjausta osallisuuteen? Sosiaalinen ja poliittinen osallisuus ammattiin opiskelevien nuorten arjessa. *Aikuiskasvatus*, 38(2), 112–129. <https://doi.org/10.33336/aik.88333>
- Raivio, H., & Karjalainen, J. (2013). Osallisuus ei ole keino tai väline, palvelut ovat! Osallisuuden rakentuminen 2010-luvun tavoite- ja toimintaohjelmissa. Teoksessa T. Era (toim.), *Osallisuus. Oikeutta vai pakkoa?* (s. 12—35). (Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 156). Jyväskylän ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-830-280-6>
- Räsänen, P. (2006). Tulkintaan liittyvän mielivallan ratkaisuyrityksiä kvalitatiivisessa analyysissä. *Janus*, 14(2), 167–173. <https://journal.fi/janus/article/view/50372>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (2017). Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma. Kehittäminen. <https://stm.fi/hanke?tunnus=STM026:00/2017>
- Suomen ev.lut. kirkko. (1.2.2023b). *Kirkon tilastot. Jäsentilasto 2022*.
<https://www.kirkontilastot.fi/viz?id=213>

- Suomen ev.lut. kirkko. (2012). Nuoret ja seurakuntalaisina. [Kehittämissasiakirja]. Kirkkohallitus. <https://evl.fi/documents/1327140/51750376/Nuoret+seurakuntalaisina+kehitt%C3%A4missasiakirja.pdf/2bbd7ddc-10c1-8290-d1b1-dd812bfb48ec?t=1558512820000>
- Suomen ev.lut. kirkko. (2015). *Lapsivaikutusten arviointi Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa – Ohjeistus*. Kirkkohallitus. Saatavilla 29.1.2023 <https://evl.fi/documents/1327140/39461555/LAVA-ohjeistus/9308d811-9e19-0cbe-b82e-560082043d97>
- Suomen ev.lut. kirkko. (2020). Ovet auki. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2026. Saatavilla 21.1.2023 <https://evl.fi/documents/1327140/52567038/Ev.lut.kirkko-strategia.pdf/9fb95410-78a0-6ace-a331-aa2c31b869c5?t=1600781363026>
- Suomen ev.lut. kirkko. (2022). Siunauksen signaalit. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tulevaisuusselonteko 2022. (Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja. Kirkko ja toiminta 125). Kirkkohallitus. <https://evl.fi/documents/1327140/52567038/Siunauksen+signaalit+Suomen+evankelis-luterilaisen+kirkon+tulevaisuusselonteko+2022+FINAL+1.pdf/599ca004-e4dd-5cad-6cd9-5dd7d12a5e65?t=1670917365160>
- Suomen ev.lut. kirkko. (25.1.2023a). *Kirkon tilastot. Toimintatilastot 2022*. <https://www.kirkontilastot.fi/viz.php?id=208>
- Suomen ev.lut. kirkko. (i.a.-a). *Perhelähtöisen seurakunnan suuntaviivat*. Kirkkohallitus. Saatavilla 29.1.2023 <https://evl.fi/documents/1327140/59796978/Perhel%C3%A4ht%C3%B6isen+seurakunnan+suuntaviivat.pdf/da634775-2fcf-1f76-2499-ae8b2a004ebc?t=1576070995000>
- Suomen ev.lut. kirkko. (i.a.-b). Nuorisotyönohjaajan ydinosaamiskuvaus. Saatavilla 29.1.2023 <https://kirkonydinosaaminen.fi/nuorisotyönohjaaja.html>
- Suomen ev.lut. kirkko. (i.a.-c). *Diakonian viranhaltijan ydinosaamiskuvaus*. Saatavilla 29.1.2023 <https://kirkonydinosaaminen.fi/diakonian-viranhaltija.html>

- Surakka, J., Porkka, J., & Valtonen, M. (2020). *Kasvatustyön asiantuntijuus*. Kirkon kasvatuksen barometri 2020. Kirkon tutkimuskeskus.
- Talka, M., Vitri, M., & Untinen, T. (2013). *Perhelähtöisyyttä edistävät ja estävät tekijät lapsen sairaalahoidossa*. Saatavilla 2.8.2022 <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/61182/perhelah.pdf;jsessionid=5AD75E7717185523F79C6BB49E25E8BA?sequence=1>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (26.4.2021a). *Perhekeskustoiminnan ABC*. Saatavilla 1.8.2022 <https://thl.fi/documents/605877/4519190/Perhekeskustoiminnan+ABC+THL.pdf/5e5fed77-7af5-e21b-8409-c9beafa35578?t=1619598584860>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (14.12.2021b). *Lapsi ja perhepalveluiden muutos ohjelma (LAPE)* Saatavilla 2.8.2022 <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/lapsi-ja-perhepalveluiden-muutosohjelma-lape->
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (22.2.2023). *Tutkimus ja kehittäminen. Lapsi ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE)*. Saatavilla 26.2.2023 <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/lapsi-ja-perhepalveluiden-muutosohjelma-lape->
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (22.3.2021c). *Mielenterveyden edistäminen*. Saatavilla 26.2.2023 <https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyden-edistaminen>
- Thitz, P. (2013). *Seurakunta osallisuuden yhteisönä*. [Väitöskirja, Itä-Suomen yliopisto]. (Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja A Tutkimuksia 40). Diakonia-ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-214-1>
- Tilastokeskus. (17.6.2022). *Kuntien avainluvut 2021 aluejaolla* [Tietokanta]. Saatavilla 31.7. 2022. https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Kuntien_avainluvut/Kuntien_avainluvut_2021/kuntien_avainluvut_2021_viimeisin.px/table/tableViewLayout1/

- Tilastokeskus. (31.3.2022f). Väestö ja yhteiskunta -perheet. [tietokanta] Saatavilla 7.1.2023 https://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html#lapisperheet-lasten-maara
- Tilastokeskus. (i.a.-a). Tietoa tilastoista- käsitteet- Kvalitatiivinen tutkimus. Saatavilla 7.8.2022 https://www.stat.fi/meta/kas/kvalit_tutkimus.html
- Tilastokeskus. (i.a.-b). Tietoa tilastoista- käsitteet- Kvantitatiivinen tutkimus. Saatavilla 7.8.2022 https://www.stat.fi/meta/kas/kvanti_tutkimus.html
- Tilastokeskus. (i.a.-c). Perheet [Tietokanta]. Saatavilla 4.8.2022 <https://tilastokeskus.fi/til/perh/tie.html>
- Tilastokeskus. (i.a.-d). Tunnuslukuja perheistä perhetyypin mukaan 2006–2020. [Tietokanta]. Saatavilla 31.8.2022 https://pxweb2.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_perh/statfin_perh_pxt_12c1.px/
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2019). *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf
- Webropol.fi. (i.a.). *Webropol johda tiedolla*. Saatavilla 7.8.2022 <https://webropol.fi/>
- Äystö, T., Koivula, A, Wessman, A., Kyyrö, J., & Hjelm, T. (2022). Miksi suomalaiset eroavat evankelisluterilaisesta kirkosta? Yhdyskuntapolitiikka-lehti, [2778], 129—140. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022040527233>

LIITE 1. Saatekirje kyselyyn

Jaana Jantunen ja Satu Mörönen
Sosionomi kirkonalat opiskelijat
DIAK
Helsingin kampus

Arvoisa vastaanottaja

Olemme kaksi sosionomi kirkonalan opiskelijaa ja teemme opinnäytetyötä Lohjan seurakunnalle alakouluikäisten lasten perheiden osallisuudesta seurakunnassa. Kyselyn tarkoituksena on kartoittaa kokemuksia osallisuudesta ja osattomuudesta. Olisimme kiitollisia, jos vastaisitte kyselyyn, näin Lohjan seurakunta saisi tärkeää tietoa kokemuksistanne. Jokainen vastaus on tärkeä niin kuin jokainen vastaajakin.

Kiittäen etukäteen

Jaana & Satu

satu.moronen@student.diak.fi

jaana.jantunen@student.diak.fi

LIITE 2. Kysymykset Webropolissa

Perheesi kokemuksia Lohjan seurakunnasta

 Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

1. Vastaaja *

- Huoltaja
- Lapsi
- Lapsi ja huoltaja yhdessä
- Muu

2. Ikä (Voit valita useamman vaihtoehdon) *

- 6-13
- 18-29
- 30-45
- 46-64
- 65+

Voit valita 1 ja 2 vaihtoehdon väliä
Valitut vaihtoehdot: 0

3. Siviilisäätö

- Parisuhteessa
- Eronnut
- Leski
- En halua kertoa
- Yksin asuva
- Muu, mikä?

4. Perheen koko

- Yksin asuva
- Kaksi aikuista
- Yksi aikuinen ja yksi lapsi
- Yksi aikuinen, lapsia kaksi tai enemmän. Montako lasta perheeseesi kuuluu?
- Kaksi aikuista ja yksi lapsi
- Kaksi aikuista, lapsia kaksi tai enemmän. Montako lasta perheeseesi kuuluu?

5. Työskenteletkö vapaaehtoisena tai työsuhteessa Lohjan seurakunnassa

- Kyllä
- En

6. Oletko Lohjan seurakunnan jäsen

- Kyllä
- En
- En halua kertoa
- Osallistun toimintaan mutta kuulun toiseen seurakuntaan.

7. Millä alueella käytät seurakunnan palveluita (Voit valita useamman vaihtoehdon)

- Karjalohja
- Lohjan keskusta
- Nummi
- Pusula
- Sammatti
- Metsola
- Virkkala
- Ojamo
- Mäntynummi
- Muijala
- Muu, mikä?

8. Kuinka pitkä matka sinulla on seurakunnan lähimpiin palveluihin?

- 0 - 2 kilometriä
- 3 - 5 kilometriä
- 6 - 10 kilometriä
- enemmän kuin 11 kilometriä

9. Osallistuisitko enemmän seurakunnan toimintaan, jos palvelut olisivat lähempänä?

- En
- Kyllä

10. Valitse seuraavista väittämistä se joka kuvaa parhaiten kokemustasi.

5. Täysin samaa mieltä 4. Jokseenkin samaa mieltä 3. Ei samaa eikä eri mieltä

2. eri mieltä 1. Täysin eri mieltä

	1	2	3	4	5
Perheeni on huomioitu hyvin seurakunnan erilaisissa tilaisuuksissa.	☐	☐	☐	☐	☐
Seurakunnan toimintaan osallistuminen on helppoa.	☐	☐	☐	☐	☐
Olin tervetullut seurakunnan toimintaan.	☐	☐	☐	☐	☐
Sain apua arjen jaksamisessa seurakunnalta.	☐	☐	☐	☐	☐
Sain apua seurakunnalta elämäni kriisitilanteissa.	☐	☐	☐	☐	☐
Pystyn vaikuttamaan seurakunnan toimintaan.	☐	☐	☐	☐	☐
Pystyin olla oma itsesi seurakunnan toimintaan osallistuessa.	☐	☐	☐	☐	☐
Olen tullut kuulluksi, esittäessäni ajatuksiani ja ehdotuksiani.	☐	☐	☐	☐	☐
Mielipiteeni otetaan huomioon seurakunnan toiminnassa.	☐	☐	☐	☐	☐
Olen tullut kohdatuksi seurakunnan toimintaan osallistuessa.	☐	☐	☐	☐	☐
Vuorovaikutus seurakunnan toiminnassa on avointa ja iloista.	☐	☐	☐	☐	☐
Pystyn keskustelemaan vaikeistakin asioista seurakunnassani.	☐	☐	☐	☐	☐

11. Millaista apua olet saanut seurakunnasta?

300 merkkiä jäljellä

**12. Kerro meille minkälainen olisi unelmiesi seurakunta.
esimerkiksi. Millainen toiminta palvelisi sinua ja perhettäsi juuri nyt? Onko
toiminta riittävää? Millaista toimintaa kaipaisit?**

13. Miten toivot voivasi vaikuttaa seurakunnan toimintaan?

**14. Olisitko valmis osallistumaan seurakunnan toiminnan suunnitteluun? Millä
tavoin haluaisit osallistua?**

15. Valitse seuraavista väittämistä se, joka kuvaa parhaiten kokemustasi.

5. Täysin samaa mieltä 4. Jotseenkin samaa mieltä 3. Ei samaa eikä eri mieltä
2. eri mieltä 1. Täysin eri mieltä

	1	2	3	4	5
Seurakunnan toiminta on helposti saavutettavissa digitaalisesti.	☐	☐	☐	☐	☐
Seurakunnassa kannustetaan aktiiviseen osallistumiseen ja toimijuuteen.	☐	☐	☐	☐	☐
Seurakunta järjestää tarpeeksi usein kyselyitä toiminnan kehittämiseksi.	☐	☐	☐	☐	☐
Seurakunnassa on huomioitu ihmisten moninaisuus.	☐	☐	☐	☐	☐
Seurakunnassa on turvallista ilmaista mielipide.	☐	☐	☐	☐	☐

16. Kuinka toivoisit, että seurakunta olisi vuorovaikutuksessa ja läsnä seurakunnan jäsenten kanssa?

17. Millä tavoin perheiden moninaisuus on mielestäsi huomioitu?

18. Koetko että seurakunta on tarpeeksi näkyvillä sosiaalisessa mediassa.

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

19. Oletko nähnyt seurakunnan ilmoituksia seuraavilla sosiaalisen median alustoilla. (Voit valita useamman vaihtoehdon)

- Facebook
- Instagram
- TikTok
- Verkkosivut
- Muu, mikä?

20. Millä tavoin antaisit itse mieluiten palautetta seurakunnan toiminnasta? (Voit valita useamman vaihtoehdon)

- Kyselyt verkossa
- Suullinen palaute, haastattelu jne.
- Paperiset kyselyt
- Muu, mikä?

21. Kuinka usein perheesi on osallistunut seurakunnan toimintaa lapsen ollessa alle kouluikäinen?

- Viikoittain, mihin?
- 1-2 kertaa kuukaudessa, mihin?
- Harvemmin kuin kuukausittain, mihin?
- Kerran vuodessa, mihin?

22. Kuinka usein perheesi on osallistunut seurakunnan toimintaa, peruskoulun alettua?

- Viikoittain
- 1-2 kertaa kuukaudessa
- Harvemmin kuin kerran kuukaudessa
- Kerran vuodessa
- Emme ole osallistuneet toimintaan perheenä koulun alettua.

23. Millaiseen seurakunnan toimintaan perheenne on osallistunut?

24. Mistä syystä perheenne ei ole osallistunut seurakunnan toimintaa peruskoulun alettua?

25. Onko perhettäsi ohjattu seurakunnan toimintaan muiden toimijoiden puolelta.

Kyllä, mistä?

Ei

26. Koetko, että palautetta antamalla olet saanut äänesi kuuluviin seurakunnassa?

Kyllä, miten?

En, miksi?

27. Kerro meille minkälainen olisi unelmiesi yhteistyö seurakunnassa, seurakunnan jäsenen ja työntekijän välillä? Lisäisikö se osallistumista/ osallisuutta?

28. Kerro meille minkälainen olisi unelmiesi yhteistyö seurakunnassa, seurakunnan ja muiden toimijoiden välillä? Lisäisikö se osallistumista/ osallisuutta?

29. Mitä muuta haluat sanoa

A large, empty rectangular box with a thin black border, intended for handwritten text. It is positioned on a light green background. A small diagonal slash is visible in the bottom right corner of the box.

LIITE 3. Alakouluikäisten lasten perheiden osallisuus Lohjan seurakunnassa kyselyn loppuraportti (Lähetetty 12/2022 Lohjan seurakunnalle)

ALAKOULUIKÄISTEN LASTEN PERHEIDEN OSALLISUUS LOHJAN SEURAKUNNASSA KYSELYN LOPPURA- PORTTI

Tekijät:

Jaana Jantunen

Satu Mörönen

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Helsinki

Loppuraportti

21.12.2022

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
2 TAUSTATIETOA.....	54
3 TYÖN SUORITUS	55
4 TYÖN TULOKSET	56
5 YHTEENVETO.....	61
LÄHTEET.....	63

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöhön liittyvän kyselyn aiheena meillä oli alakouluikäisten lasten perheiden osallisuus Lohjan seurakunnassa, jonka kautta pyrimme saamaan tietoa alakouluikäisten lasten perheiden osallisuuden kokemuksista. Tavoitteena oli kerätä tietoa kyselyllä, jonka avulla Lohjan seurakunta voisi kehittää tarvittaessa ja halutessaan työtään niin, että perheiden osallisuus voisi lisääntyä.

Tutkimuskysymykset olivat seuraavat: 1. Minkälaisia kokemuksia kouluikäisten lasten perheillä on osallisuuden toteutumisesta Lohjan seurakunnassa? 2. Miten alakouluikäisten lasten perheet kokevat Lohjan seurakunnan toiminnan? 3. Mitä perheet toivovat Lohjan seurakunnalta?

2 TAUSTATIETOA

Ovet auki Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2026 (Suomen evankelis-luterilainen kirkko [ev.lut. kirkko], 2020) kutsuu seurakuntia avaamaan ovia kirkkoon sekä kasvuun, jossa osallisuus sekä yhteisöllisyys lisääntyy. Tämä tulisi näkyä myös perhetyössä, jolloin lasten ja nuorten osallisuutta sekä perheiden hyvinvointi ja ylisukupolvista vuorovaikutusta edistetään. Yhteiskunnan uskonnollisuuden muutokset näkyvät uskonnon perinteen siirron heikkenemisenä ja lapsi etääntyy yhteisöstä. (Suomen ev.lut. kirkko 2020, s. 6, s. 20.) Kirkko on tehnyt tätä kasvunpolkua turvatakseen erilaisia kehittämissasiakirjoja sekä suuntaviivoja. Näitä ovat muun muassa Perhelähtöisen seurakunnan suuntaviivat (Suomen ev.lut. kirkko, i.a.-a), Lapset seurakuntalaisina -kehittämissasiakirja (Suomen ev.lut. kirkko, 26.3.2013), Nuoret seurakuntalaisina -kehittämissasiakirja (Suomen ev.lut. kirkko, 11.12.2012), Polku -toimintamalli (Suomen ev.lut. kirkko, i.a.-b) ja Lapsivaikutusten arviointi Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa -ohjeistus (Suomen ev.lut. kirkko, 2015).

Perhelähtöisen seurakunnan suuntaviivat antavat nimensä mukaisesti suuntaviivoja perheiden kohtaamiselle ja osallisuuden vahvistamiselle seurakunnassa. Jumala loi ihmiset yhteyteen toinen toistensa kanssa sekä itsensä. Perheessä eletään ja ollaan suhteessa toinen toisiin. Kirkon yhteisöstä puhutaan usein myös perheenä ja sen jäsenistä Jumalan lapsina. Kirkon käsitys perheestä on moninainen ja ulkopuolinen ei voi määritellä ketä kukin perheeseensä kuuluvaksi määrittää. Seurakunnan tulisi olla mahdollistamassa perheiden osallistumista ja osallisuutta erilaisissa toimintaympäristöissä. Tämä työ kuuluu koko seurakunnalle eli erilaiset perhetoiminnot/perhetyöt kuluvat kaikille työntekijöille ja työaloille. Tiina Huhtala ja Heidi Namuhuyanin opinnäytetyö toi esille, että perhetyön vastuu rajautuu vahvasti varahaiskasvatuksen toimialalle ja suuntautuu näin ollen pikkulapsiperheisiin. (Suomen ev.lut. kirkko, i.a.-a; Häkkinen & Valtonen, 2021, s. 195, s. 198.)

3 TYÖN SUORITUS

Webropolissa toteutettu verkkokyselylomake tehtiin opinnäytetyön teoritietojen pohjalta sekä yhteistyössä Lohjan seurakunnan nuorisotyönohjaajien Eeva Lieslinnan sekä Teemu Kuivalaisen kanssa. Lomake sisälsi alle 30 kysymystä, joista osa oli vaihtoehtokysymyksiä eri asteikoihin tukeutuen ja lisäksi oli avoimia kysymyksiä. Avoimilla kysymyksillä annettiin lisäksi mahdollisuus tarkentaa vastusta sanallisesti. Ennen kyselylomakkeen julkaisua lomake testattiin Lohjan seurakunnan työntekijällä. Lohjan seurakunta vastasi lomakkeen jakamisesta seurakunnan alueella. Alustavissa keskusteluissa lomakkeen verkkolinkkiä luvattiin jakaa syyslomaläirien sekä kymppileirien kutsujen yhteydessä sekä sosiaalisen median eri kanavissa sekä mahdollisesti seurakunnan järjestämien hyvinvointiryhmien kautta. Lomake oli auki syyskuusta joulukuun alkuun saakka, jonka jälkeen tuloksia on tarkasteltu.

4 TYÖN TULOKSET

Kyselylomakkeen alkuosiossa keräsimme taustatietoa vastaajista. Kyselyyn vastasi 16 henkilöä, joista yksi vastaajista vastasi yhdessä lapsen kanssa. Lomake oli vastaajilla auki keskimäärin 6,5 minuuttia, mediaaniaika 6 minuuttia, lyhin aika 3 minuuttia ja pisin 15 minuuttia. Vastaajista kukaan ei ollut työskennellyt vapaaehtoisena tai työsuhteessa Lohjan seurakunnassa. Seurakunnan jäseniä vastaajista oli 13 (81,3 %) ja seurakuntaan kuulumattomia 3 (18,7 %). Vastaajista suurin osa oli 30–45-vuotiaista (11 henkilöä eli 69,8 %). Tämän lisäksi vastaajista kolme henkilöä (18,8 %) oli 46–64-vuotiaista ja yksi 1 (6,3 %) 18–29-vuotias. Lisäksi kaksi oli maininnut lapsen iän mukaan 6–13-vuotta. Yli 65-vuotiaita ei vastaajissa ollut. Siviilisäätöjen vaihtoehtoissa suurin osa vastasi olevan parisuhteessa. Heitä oli 10 henkilöä (62,5 %). Tämän lisäksi eronneita oli kaksi ja yksi leski sekä yksinasuva. Muut kohdan oli valinnut kaksi vastaajaa, joista toinen oli täydentänyt vastausta asumuserolla. Perheen asumismuodosta ”yleisin oli kaksi aikuista, lapsia kaksi tai enemmän”, joihin kuului 11 (68,8 %) vastaajista. Tämän lisäksi kolme (18,7 %) oli valinnut ”yksi aikuinen ja yksi lapsi” ja kaksi (12,5 %) ”yksi aikuinen, lapsia kaksi tai enemmän” -vaihtoehdot. Lapsia perheissä oli 1–7, keskimäärin 2,75 lasta, tyyppiarvona 2 lasta.

Seuraavaksi taustotimme sitä, millä alueella vastaajat käyttävät Lohjan seurakunnan palveluita. Vastaajat saivat valita yhden tai useamman vaihtoehdon. Vastaajista 12 (75 %) oli valinnut Lohjan keskustan, 4 (25 %) Ojamon, 3 (18,8 %) Metsolan, 3 (18,8 %) Virkkalan, 2 (12,5 %) Mäntynummen, 1 (6,3 %) Karjalohjan, 1 (6,3 %) Pusulan ja 1 (6,3 %) Sammatin. Vastaajista yhdeksän valitsi vain yhden alueen, josta kuusi oli Lohjan keskusta. Tämän lisäksi yksittäisiä valintoja oli Sambatissa, Karjalohjassa sekä Metsolassa. Kahden paikan valitsijoita oli kaksi vastaajista ja kolmen paikan valitsijoista kolme vastaajista. Matka seurakunnan palveluihin oli 0–2 km 11 (68,8 %) vastaajista, 3–5 km 3 (18,8 %) vastaajista ja 6–10 km 2 (12,5 %) vastaajista. Yli 11 kilometriä matkaa seurakunnan palveluihin ei ollut kenelläkään vastaajista. Jos palvelut olisivat lähempänä, vain 3 (18,7 %) kävisi seurakunnan toiminnassa enemmän ja 13 (81,3 %) matkan lyheneminen ei vaikuttaisi lisäävästi seurakunnan toimintaan osallistumiseen.

Seuraavassa lomakkeen osio käsitteli perheiden kokemuksia seurakunnasta. Asteikkona toimi Likertin asteikko, jossa toisessa laidassa oli täysin samaa mieltä (5) ja toisessa täysin eri mieltä (1). Vastuksien keskiarvo oli 3,7. Alimpana 2,6 keskiarvolla oli ”pystyn vaikuttamaan seurakunnan toimintaan”. Korkeimpana 4,2 keskiarvolla ”pystyn olla oma itseni seurakunnan toimintaan osallistuessani”. Vastaajat eivät olleet tarkentaneet sitä, millä tavalla toivoisivat voivansa vaikuttaa seurakunnan toimintaan, mutta yksi vastaaja ilmaisi halunsa osallistua. Myöhemmänä lomakkeessa kysyttiin mielipidettä, millä tavalla palautetta mieluiten antaisi seurakunnan toiminnasta. Kohdassa pystyi valitsemaan useamman vaihtoehdon. Vastaajia oli 14 ja vastausten lukumäärä 17. ”Kyselyt verkossa” oli valinnut 13 (92,9 %) ja ”suullisen palauteen, haastattelun jne.” oli valinnut 4 (28,6 %) vastaajaa. ”Paperisia kyselyjä” ei vastaajista kukaan valinnut. Kysymykseen palautteen antamisen vaikutuksesta äänen kuuluviin saamiseksi oli vastannut yhdeksän kyselyyn osallistuneista. Heistä kuusi koki saaneensa äänen kuuluviin ja kolme vastaavasti vastasi, että palautetta antamalla ei ole saanut ääntä kuuluviin. Yksi vastaajista oli täydentänyt vastaustaan, että ei ole antanut aiemmin palautetta.

Taulukko 1. Perheiden kokemuksia seurakunnasta

	1	2	3	4	5	Keskiarvo	Mediaani
Perheeni on huomioitu hyvin seurakunnan erilaisissa tilaisuuksissa.	0,0%	6,3%	12,5%	62,5%	18,7%	3,9	4,0
Seurakunnan toimintaan osallistuminen on helppoa.	0,0%	0,0%	12,5%	62,5%	25,0%	4,1	4,0
Olin tervetullut seurakunnan toimintaan.	0,0%	0,0%	6,7%	66,6%	26,7%	4,2	4,0
Sain apua arjen jaksamisessa seurakunnalta.	0,0%	20,0%	13,3%	40,0%	26,7%	3,7	4,0
Sain apua seurakunnalta elämäni kriisitilanteissa.	0,0%	20,0%	33,3%	26,7%	20,0%	3,5	3,0
Pystyn vaikuttamaan seurakunnan toimintaan.	20,0%	6,7%	66,6%	6,7%	0,0%	2,6	3,0
Pystyin olla oma itsesi seurakunnan toimintaan osallistuessa.	0,0%	0,0%	13,3%	53,4%	33,3%	4,2	4,0
Olen tullut kuulluksi, esittäessäni ajatuksiani ja ehdotuksiani.	6,7%	0,0%	53,3%	20,0%	20,0%	3,5	3,0
Mielipiteeni otetaan huomioon seurakunnan toiminnassa.	6,7%	6,7%	66,6%	6,7%	13,3%	3,1	3,0
Olen tullut kohdatuksi seurakunnan toimintaan osallistuessa.	6,2%	0,0%	6,3%	56,3%	31,2%	4,1	4,0
Vuorovaikutus seurakunnan toiminnassa on avointa ja iloista.	0,0%	0,0%	12,5%	62,5%	25,0%	4,1	4,0
Pystyn keskustelemaan vaikeistakin asioista seurakunnassani.	0,0%	6,7%	33,3%	46,7%	13,3%	3,7	4,0

Väittämistä oli tehty lisätietoja varten avoimia kysymyksiä, joihin vastaajat pystyivät kertomaan tarkentavia asioita. Apua seurakunnasta vastaajat olivat kokeneet saaneensa lasten harrastuksiin, lastenhoitoon, lastenleirien kautta, lapset päässeet osallistumaan erilaisiin tekemisiin, vaikeassa elämäntilanteessa konkreettista apua selviytymiseen maksusitoumuksen ja ruokalippuja, lasten ollessa pieniä kerhotoiminta, keskustelua ja taloudellista apua, hieman neuvoja erilaisiin vaikeuksiin ja selvityksiä erilaisiin tilanteisiin, seuraa, toimintaa, keskusteluapua, yhteiset ruokailut, yhteisöllinen toiminta ja kristillisen kasvatuksen tukemiseen. Toiveita seurakuntaa ja seurakunnan toimintaa kohtaan oli neljä vastaavaa kertonut.

Vastaukset olivat seuraavanlaiset:

Lapsille ja nuorille suunnattua ohjattua toimintaa. Tapahtumia, joihin voi osallistua koko perheen voimin. Matalan kynnyksen keskusteluyhteys. Hyvinvoinnin ylläpitämisen tukea, psykologisia keskusteluja tai luentoja tms. sisäisen kasvun edistämiseksi. Yksinäisyyteen ratkaisuja, mahdollisuuksia tutustua ihmisiin yhteisen tekemisen parissa. Isompien lasten kasvatukseen liittyvien teemojen käsittelyä. Hieman enemmän toivon että lapsille järjestettävät toiminnot ilmoitettaisiin jollain näkyvämmällä tavalla. Toiminta on hyvää.

Seuraava osio käsitteli kokemuksia saavutettavuudesta ja osallisuuteen liittyvistä teemoista. Asteikko oli Likertin asteikkoa niin, että toisessa laidassa oli täysin

samaa mieltä (5) ja toisessa laidassa täysin eri mieltä (1). Keskiarvo oli 3,6. Tämän alapuolelle jäi ”Seurakunta järjestää tarpeeksi usein kyselyitä toiminnan kehittämiseksi”, mikä oli keskiarvoltaan 3,0. Vastaukset jakautuivat kaikkien eri vaihtoehtojen välille. Digitaalinen saavutettavuus jakoi myös vastanneiden kokemuksia kaikkiin vaihtoehtojen välille. Moninaisuuden huomioimisessa sekä turvallisessa mielipiteen ilmaisemisessa seurakunta koettiin pääosin hyvänä. Niissä ei vastaajat olleet eri mieltä lainkaan.

Taulukko 2 Perheiden kokemuksia saavutettavuudesta ja osallisuudesta

	1	2	3	4	5	Keskiarvo	Mediaani
Seurakunnan toiminta on helposti saavutettavissa digitaalisesti.	6,3%	6,3%	37,5%	31,2%	18,7%	3,5	3,5
Seurakunnassa kannustetaan aktiiviseen osallistumiseen ja toimijuuteen.	0,0%	6,2%	37,5%	56,3%	0,0%	3,5	4,0
Seurakunta järjestää tarpeeksi usein kyselyitä toiminnan kehittämiseksi.	6,7%	20,0%	53,3%	6,7%	13,3%	3,0	3,0
Seurakunnassa on huomioitu ihmisten moninaisuus.	0,0%	0,0%	33,3%	53,4%	13,3%	3,8	4,0
Seurakunnassa on turvallista ilmaista mielipide.	0,0%	0,0%	26,7%	46,6%	26,7%	4,0	4,0

Avoimissa kysymyksissä kysyttiin toiveita seurakunnan vuorovaikutuksessa ja miten seurakunta voisi olla läsnä jäsenten kanssa ja huomioida moninaisuutta. Unelmien seurakunnan vuorovaikutuksesta ja läsnäolosta sekä moninaisuudesta kirjallisia vastauksia tuli yhteensä neljä:

Helppo ja matalan kynnyksen lähestyminen, toiminta lähellä ihmisiä, sosiaalinen media. Somessa ja läsnä siellä missä ihmisiä liikkuu. Tapahtumia ja tilaisuuksia on tarjolla kaikille. Tapahtumat muovautuvat kävijöiden tarpeisiin siinä hetkessä.

Tämän lisäksi avoimella kysymyksellä unelmien yhteistyöstä seurakunnassa saimme vain yhden vastauksen:

On mukavaa, kun työntekijä on riittävän pitkään samalla alueella töissä, jotta syntyy luottava keskusteluyhteys.

Kokemukset seurakunnan tarpeeksi näkyemisestä sosiaalisessa mediassa jakautuivat vastaajien kesken tasaisesti. Vastaajista 5 (31 %) vastasi kyllä, 6 (38 %) ei ja 5 (31 %) ”en osaa sano”. Eri sosiaalisen median alustoja koskevan tarkentavaan kysymykseen pystyi valitsemaan useamman vaihtoehdon. Tähän vastasi 14 kysymykseen osallistujaa ja valittujen vastuusten lukumäärä 19. Facebookin

oli valinnut 11 vastaajista, verkkosivut 7 ja muun yksi. Muusta tarkentava tieto puuttui. Instagramia eikä TikTokia ollut valinnut kukaan.

Tämän jälkeen lomakkeen kysymykset keskittyivät seurakunnan toimintaan osallistumiseen perheenä, ensiksi alle kouluikäisen lapsen kanssa ja tämän jälkeen lapsen lähdettyä kouluun. Alle kouluikäisiä koskevaan kysymykseen vastasi 15 ja kouluikäisiä koskevaan vastasi 13 vastaajaa. Suurin eroavaisuus oli viikoittaisessa toiminnassa, jossa alle kouluikäisten lasten kanssa toimintaan osallistui 9 ja lasten lähdettyä kouluun vain 2 vastaajista. Tasaisempaa oli muissa vaihtoehdoissa. 1–2 kertaa kuukaudessa osallistui vastaajista alle kouluikäisten lasten kanssa 3 ja kouluikäisten lasten kanssa 1. Harvemmin kuin kuukausittain vastaajista osallistui alle kouluikäisten lasten kanssa 2 ja kouluikäisten lasten kanssa 4. Kouluikäisten lasten kanssa osallistumisessa vaihtoehtona oli vielä kerran vuodessa, jonka oli valinnut 3 vastaajaa. Kolme vastaajista ei ollut osallistunut lapsen koulunaloituksen jälkeen ollenkaan seurakunnan toimintaan perheenä.

Vastaajille oli annettu mahdollisuus kertoa, mihin toimintaan he ovat osallistuneet. Alle kouluikäisten lasten perheittä koskevassa kysymyksissä 13 oli tarkentanut sitä, mihin olivat osallistuneet. Näissä vastauksissa kymmenessä oli kyseessä joko pelkästään tai yhtenä useammasta vaihtoehdosta kerhotoiminta. Tämän lisäksi kolmessa vastauksessa oli maininta messusta/kirkosta, kahdessa muskarista ja lisäksi oli mainittu retket, tapahtumat, diakoniaruokailu ja vaihtororit yksittäisinä. Kouluikäisten lasten perheittä koskevia täydentäviä vastauksia oli antanut 8 vastaajaa. Vastauksissa oli huomattavasti enemmän hajontaa kuin alle kouluikäisten lapsien perheitä koskevissa. Täydentävät vastaukset tuovat ilmi, että kyseessä oli myös toimintaa, joihin lapsi on osallistunut itsenäisesti. Vastaukset olivat seuraavanlaisia:

Muskari. Joululaulut, perhe kirkot, lasten leirit, kesä kerhot, retket. Tapahtumat seurakuntatalolla ja kirkolla. Kaakao pyhäkoulu. Leiri. Tapahtumat, perhemessut, koululaisten harrastekerhot, kuoro, iltaperhekerho Lapsi käynyt kavereiden kanssa kaakaokerhossa. Lasten leireihin. Messut.

Vastaajille annettiin mahdollisuus kertoa tarkemmin syytä, jos ei ollut osallistunut perheenä toimintaan enää lapsen aloitettua koulun. Toinen vastaajista kertoi, että

ei ole osunut tapahtumaa tai tilaisuutta ja toinen on käynyt Kauneimmissa joululauluissa, kun lapsi ollut leirillä.

Lopuksi vastaajat saivat halutessaan kirjoittaa vapaasti mitä halusivat. Kolme vastaajista oli jättänyt seuraavat asiat seurakunnalle vietäväksi:

Hyvin useasti monet toiminnot on peruttu seurakunnan puolelta (sairastapauksia tms), se harmittaa, mutta on myös ymmärrettävää. Ihana että järjestetään monenlaista toimintaa ja eri ikäryhmille/ssä. Mainostus/informointi voisi olla kyllä näkyvämpää tai sitten en ole itse ollut tarpeeksi aktiivinen löytämään tarpeeksi tietoa kaikista tapahtumista yms. Seurakunnan toiminnalle iso peukku! Teillä on töissä taitavia ja sydämellisiä lastenohjaajia. Koulujen loma-aikoihin suunnatut leirit ovat olleet meidän perheellä erittäin pidettyjä. Meidän lapset ovat 8-14v.

5 YHTEENVETO

Vastauksia pohtiessa on tarpeellista huomioida vastausten määrän vähäisyys. Vaikka vastaajien määrä jäikin kovin alhaiseksi, antaa se mahdollisuuksia pohtia seurakunnan toimintaa niin positiivisessa valossa kuin kehityskohtia löytäen. Eri-tyisesti vastauksia tarkastellessa kokonaisuutena tai vertaillen niitä monipuolisesti eri muuttujien kanssa, voidaan saada näkyviin huomionarvoisia seikkoja. Niistä tulee esille hyvin kriittisiäkin näkökulmia, kuten myös todella positiivisia kokemuksia seurakunnasta. Verkossa tapahtuvan palautteenantoa voisi tämän kyselyn perusteella suositella teetetäväksi useammin tai jopa säännöllisin väliajoin. Verkossa tapahtuva palautteenanto antaa tilaa vastata anonymisti ja näin ollen vastauksia antaessa ei tarvitse miettiä tulevansa tunnistetuksi. Huomionarvoista on se, että vastaukset tulivat niiden päivien läheisyydessä, jolloin työntekijät olivat jakaneet linkkiä, mutta muina aikoina ei ainoatakaan vastausta ollut tullut.

Osallisuuteen liittyy moni asia, mutta yksi iso osa-alue on se, miten pystyy vaikuttamaan asioihin. Tässä oli keskiarvo 2,6. Otanta on hyvin suppea, mutta jotakin kertonee se, että yksikään vastaajista ei ollut täysin samaa mieltä siitä, että

pystyy vaikuttamaan seurakunnan toimintaan. Suuri ero tuli myös alle kouluikäisten perheiden ja koulunsa jo aloittaneiden lasten perheiden osallistumisesta seurakunnan tilaisuuksiin. Kysely toi nimenomaan perheiden kokemukset selkeästi esille. Kouluikäisten lasten perheille ei useinkaan löydy viikoittaisessa toiminnassa kohtaamispaikkaa tai toimintaa, johon osallistua perheenä, jos ei osallistuta sunnuntain messuun tai vastaavaan.

Tutkimuskysymyksinä olleet kysymykset kouluikäisten perheiden osallisuuden kokemuksista jäänee toisaalta positiiviseksi, mutta alakouluikäisten lasten perheiden osallistuminen ja vaikutusmahdollisuudet näyttäytyivät tämän kyselyn valossa sellaisilta, joihin tulisi kiinnittää huomiota. Lohjan seurakunta koetaan kuitenkin pääsääntöisesti turvalliseksi paikaksi, jonka toimintaan on helppo osallistua ja johon on tervetullut omana itsenään. Toiminta on avointa ja iloista sekä siellä osataan kohdata seurakuntaan tulijat.

LÄHTEET

- Häkkinen, T., & Valtonen, M. (2021). Perhelähtöinen työote. Teoksessa H. Kauppila (toim.), *Kasvu vapauteen. Nuorten rinnalla seurakunnassa* (E-kirjassa s. 193—201). Kirjapaja.
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko. (11.12.2012). Nuoret seurakuntaisina. <https://evl.fi/documents/1327140/51750376/Nuoret+seurakuntalaisina+-kehitt%C3%A4misiakirja.pdf/2bbd7ddc-10c1-8290-d1b1-dd812bfb48ec?t=1558512820000>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko. (2015). Lapsivaikutusten arviointi Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa. Ohjeistus. Saatavilla 20.12.2022 <https://evl.fi/documents/1327140/39461555/LAVA-ohjeistus/9308d811-9e19-0cbe-b82e-560082043d97>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko. (22.9.2020). Ovet auki Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2026. <https://evl.fi/documents/1327140/77189567/suomen-ev.lut.kirkon-strategia-vuoteen-2026.pdf>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko. (26.3.2013). Lapset seurakuntalaisina. <https://evl.fi/documents/1327140/39461555/Lapset+seurakuntalaisina+-kehitt%C3%A4misiakirja.pdf/2d703742-8194-5dc3-51c9-d7542089a3fb?t=1557384632000>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko. (i.a.-a). Perhelähtöisen seurakunnan suuntaviivat. Saatavilla 20.12.2022 <https://evl.fi/documents/1327140/59796978/Perhel%C3%A4ht%C3%B6isen+seurakunnan+suuntaviivat.pdf/da634775-2fcf-1f76-2499-ae8b2a004ebc?t=1576070995000>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko. (i.a.-b). Polku – toimintamalli. Saatavilla 21.12.2022 <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/polku-toimintamalli>